

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Nikola Byrtusová

Trestněprávní regulace drogové kriminality

Diplomová práce

Olomouc 2011

Já, níže podepsaná Nikola Byrtusová, autorka diplomové práce na téma „Trestněprávní regulace drogové kriminality“, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb. správci

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, Olomouc 771 47, Česká republika

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalozích v informačních systémech Univerzity Palackého, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka Univerzity Palackého, kterou je Informační centrum Univerzity Palackého.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000 Sb.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Trestněprávní regulace drogové kriminality“ vypracovala samostatně. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Olomouci dne 10. prosince 2011

.....

Tímto bych ráda poděkovala Prof. JUDr. Jiřímu Jelínkovi, CSc. za jeho odborné vedení, cenné připomínky a rady.

OBSAH

1. Úvod.....	6
2. Drogová problematika obecně.....	7
2.1. Vymezení základních pojmů.....	7
2.2. Přístupy k řešení drogového problému.....	9
2.3. Drogová kriminalita.....	10
2.3.1. Primární drogová kriminalita.....	10
2.3.2. Sekundární drogová kriminalita.....	11
2.4. Negativní dopady zneužívání drog.....	12
3. Česká drogová scéna a její trendy	14
4. Vývoj právní úpravy drogové problematiky v mezinárodních souvislostech.....	17
4.1. Počátky mezinárodní protidrogové legislativy	17
4.2. Úprava mezinárodní protidrogové legislativy od konce druhé světové války po současnost.....	18
5. Vývoj české právní úpravy.....	22
5.1. Vývoj legislativy do roku 1990.....	22
5.2. Změny v právní úpravě po roce 1990	24
5.2.1. Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů §187 tr. z.....	24
5.2.2. Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů §187a tr. z.....	26
5.2.3. Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů §188 tr. z.	26
5.2.4. Šíření toxikomanie § 188a tr. z.	27
6. Platná právní úprava podle zákona č. 40/2009 Sb.	28
6.1. Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy § 283	28
6.1.1. Vymezení znaků „větší rozsah“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“	33
6.2. Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy § 284	35
6.2.1. Problematika trestnosti držení drog pro vlastní potřebu	37
6.3. Nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku § 285	39

6.4. Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu § 286	40
6.5. Šíření toxikomanie § 287	42
7. Trestněprávní postih drogových deliktů	44
7.1. Tresty a alternativní způsoby trestání pachatelů drogových deliktů	44
7.2. Ochranná opatření ukládána osobám drogově závislým	46
8. Srovnání české právní úpravy drogových deliktů s právní úpravou Polské republiky	49
9. Závěr	53
10. Seznam použitých zdrojů	56
11. Shrnutí	62
12. Summary	63

1. Úvod

Drogy jsou jedním z fenoménů moderní společnosti. Zneužívání drog, jejich šíření a negativní důsledky z toho vyplývající se dnes projevují prakticky v každé zeměpisné oblasti a právem můžeme drogový problém považovat za jeden z globálních problémů dnešního světa. Jde o problém, který má své aspekty zdravotní, sociální, ekonomické, bezpečnostní a další. Mimo jiné je i významným kriminogenním faktorem.¹ Stejně tak jsou drogy předmětem zájmů mnoha odvětví. Mým úkolem bude tento jev posoudit z hlediska trestního práva. Jelikož řešení takto složitého problému vyžaduje vždy komplexní přístup, pokusím se krátce nastínit i jiné než trestněprávní souvislosti.

Práce je rozdělena do sedmi kapitol. Úvodní kapitola slouží k seznámení čtenáře se základními pojmy používanými v souvislosti s drogami, základními koncepcemi řešení tohoto problému a stručné charakteristice české protidrogové politiky. V rámci této kapitoly objasňuji též pojem a současnou situaci drogové kriminality u nás. Dále se věnuji i jiným negativním dopadům spojeného se zneužíváním drog. Následující kapitola je věnována vývoji drogové scény. Krátce nastíním období před rokem 1989, změny nastalé po otevření se české republiky světu, přičemž největší pozornost věnuji dnešní drogové situaci.

Následující kapitola se bude věnovat mezinárodním smlouvám, jejichž předmětem je regulace drogového problému, přičemž se soustředím především na mezinárodní smlouvy přijaté na půdě Organizace spojených národů a které se staly základem naší trestněprávní úpravy. V další kapitole popisují historický vývoj české protidrogové legislativy.

Těžištěm mé práce je kapitola pátá, ve které zabývám úpravou drogových deliktů de lege lata. V jednotlivých podkapitolách budou podrobně analyzovány jednotlivé skutkové podstaty a nevyhnu se ani sporným prvkům, jako je kriminalizace přechovávání drog pro vlastní potřebu a dosud nepřiliš jasnému vymezení jednotlivých rozsahů. V další kapitole se zaobírám trestáním pachatelů této trestné činnosti. Závěrečná kapitola je věnována právní úpravě drogových deliktů Polska.

Při zpracování tématu jsem se snažila vycházet z různorodých zdrojů. Použila jsem jednak platnou tak i historickou právní úpravu, komentáře k zákonům, soudní judikaturu, odbornou literaturu a odborné články publikované ve specializovaných časopisech. Zdrojem mi byly i některé internetové stránky a zprávy státních institucí monitorující drogovou situaci.

---

¹ SOTOLÁŘ, A. Úmluvy OSN a zahraniční legislativa o omamných a psychotropních látkách. In *Drogy a drogové závislosti I: Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003, s. 54.

2. Drogová problematika obecně

2.1. Vymezení základních pojmů

V oblasti související s užíváním drog existuje značné množství pojmů a definic. Neustále se vyvíjejí a přizpůsobují podmínkám dané doby. Proto je na úvod nutné vymezit ty pojmy, které jsou pro správné pochopení této problematiky klíčové.

Bezesporu nejfrekventovanějším termínem je droga, o čemž svědčí i celá řada různých definic. Za drogu obecně označujeme látky, které jsou užívány k navození změn nálady, vědomí, povzbuzení či tlumení duševních a tělesných funkcí či vyvolání mimořádných zážitků, jako třeba iluzí a halucinací.²

Podle definice Světové zdravotnické organizace z roku 1969 je drogou „jakákoliv substance, která, je-li vpravena do živého organismu, může pozměnit jednu nebo více jeho funkcí.“³

V odborné terminologii jsou od roku 1971 drogy označovány jako omamné a psychotropní látky⁴ (dále jen OPL). Tyto látky jsou vyjmenovány v přílohách zákona o návykových látkách. Zatímco podle tohoto zákona se návykovými látkami rozumí pouze omamné a psychotropní látky⁵, trestní zákoník chápe návykové látky jinak. Ustanovení § 130 trestního zákoníku (dále jen TZ) vymezuje návykové látky v širším smyslu a považuje za ně, kromě OPL, také alkohol a ostatní látky způsobivé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací a rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

I přes určité rozdíly v uvedených definicích, můžeme konstatovat, že společným rysem drog je jejich působení na organismus člověka, způsobilost vyvolávat v něm změny spočívající např. ve změně nálad či vědomí a způsobilost vyvolat závislost. Tyto účinky však nevyvolávají pouze drogy, v tom smyslu v jakém jsou obvykle chápány širší veřejností, tj. nelegální a zdravotně nebezpečné látky, ale i látky, které jsou běžnou součástí životního stylu naší společnosti jako alkohol, tabák nebo kofein.⁶

Dalším klíčovým pojmem je pojem drogová závislost neboli toxikomanie. Od 50. let minulého století vzniklo v rámci Světové zdravotnické organizace několik definic

---

² NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997, s. 9.

³ TRÁVNÍČKOVÁ, I., ZEMAN, P. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 8.

⁴ NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997, s. 10.

⁵ § 2 písm. a) zákona č. 167/1998 Sb. o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů.

⁶ TRÁVNÍČKOVÁ, I., ZEMAN, P. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 8.

toxikomanie.⁷ Nyní je toxikomanie, podřazena pod pojem „syndrom závislosti“⁸, který je definován jako: „Soubor behaviorálních, kognitivních a fyziologických stavů, který se vyvíjí po opakovaném užití substance a který typicky zahrnuje silné přání užít drogu, porušené ovládnutí při jejím užívání, přetrvávající užívání této drogy i přes škodlivé následky, prioritizace užívání drogy před ostatními aktivitami a závazky, zvýšená tolerance pro drogu a někdy somatický odvykací stav. Syndrom závislosti může být pro specifickou psychoaktivní substanci (např. tabák, alkohol nebo diazepam), pro skupinu látek (např. opioidy) nebo pro širší rozpětí farmakologicky rozličných psychoaktivních substancí.“⁹

Podle doktorky Jurákové je „drogová závislost neboli toxikomanie stav psychické, někdy i fyzické závislosti na drogách, užívaných trvale, se škodlivými důsledky, jak pro osobu užívající či zneužívající drogu, tak pro společnost. Obecně se jí označuje stav, kdy osoba užívající drogy přestane být vůči ní svobodná, vytvořila si na ni vazbu a droga se stala neoddelitelnou součástí jejího života.“¹⁰

Budeme-li vycházet z těchto definic, je nutné vysvětlit i další pojmy, které jsou v nich zahrnuty. Jedná se o psychickou, fyzickou závislost a abstinenci či odvykací syndrom. Za psychickou drogovou závislost je považován duševní stav vzniklý užíváním drogy, který se projevuje různým stupněm drogu požívat. Její vznik je vázán na určité prožitky, pokud je podání drogy přerušeno, dostaví se psychické poruchy.¹¹ Jedná se často i o závislost na určité okolnosti, která provázela užívání drogy jako např. společnost, prostředí, rituál spojený s jejím užitím apod. Na rozdíl od fyzické závislosti by se neměly dostavit žádné tělesné abstinenci příznaky. Právě psychická závislost je nejsilnějším faktorem, který vede k opětovnému zneužívání drogy.¹²

Fyzická drogová závislost je „stav organismu, který vzniká dlouhodobým a častým užíváním drog (u některých drog ke vzniku této závislosti dochází již po krátkodobém užívání – několik týdnů, výjimečně i dnů). Jestliže je přerušeno podávání drogy, dostaví se abstinenci příznaky.“¹³ V této fázi je látka již součástí metabolismu organismu a závislý

---

⁷ Viz JURÁKOVÁ, Iveta. *Trestně právní postih toxikomanů*. Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 9-10.

⁸ Syndrom závislosti se nevztahuje pouze na toxikomanii, ale i na chronický alkoholismus a dipsomanii. (Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů ve znění 10. decentní revize. Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky (překlad, redakce), Bomton agency, s.r.o., 2008. s. 193).

⁹ Tamtéž.

¹⁰ JURÁKOVÁ, Iveta. *Trestně právní postih toxikomanů*. Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 9.

¹¹ ŠTÁBLOVÁ, R a kol. *Návykové látky a kriminalita*. Praha: Policejní akademie ČR, 1995, s. 8.

¹² NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997, s. 12.

¹³ JURÁKOVÁ, Iveta. *Trestně právní postih toxikomanů*. Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 11.

drogu užívá hlavně z důvodu, aby se vyhnul příznakům abstinčního syndromu.¹⁴ Abstinčním syndromem je soubor příznaků, ke kterým dochází po vysazení dlouhodobě užívané psychoaktivní látky. Projevuje se celou řadou jak příznaků fyzických (např. bolesti, křeče, zvracení, pocení apod.), tak i psychických (např. úzkost, podrážděnost, ospalost, vyčerpanost apod.).¹⁵ Tyto příznaky se vyskytují u všech návykových látek, avšak jejich intenzita a závažnost je závislá na druhu zneužívané látky.¹⁶

Definice podle WHO považuje za jeden ze znaků syndromu závislosti silné přání užít drogu neboli craving. Toto bažení po droze je projevem některých odvykacích stavů, ale často se objevuje i po delší abstinenci.¹⁷ Dále zmiňuje zvýšenou toleranci na drogu. Tolerancí označujeme jev, který se projevuje snižujícím se účinkem stejného množství látky, proto při dlouhodobém a pravidelném zneužívání drog je pro vyvolání stejného prožitku nutné zvyšovat dávku.¹⁸

2.2. Přístupy k řešení drogového problému

Ústředním tématem protidrogové politiky je volba základní koncepce, jakou má být tento problém eliminován. V zásadě existují dva základní strategické přístupy, a to snižování nabídky drog a snižování poptávky po drogách.

Snižování nabídky drog spočívá především represivní strategii, která se snaží eliminovat výrobu a obchod s nelegálními drogami, jednak v kontrole legální výroby, obchodu a spotřeby drog, které jsou používány v medicíně či výzkumu, tak aby se zabránilo únikům. Těmito úkoly jsou v našich podmínkách pověřeny kontrolní a správní úřady (např. Inspektorát OPL), policie, celní služba, justice a vězeňství.¹⁹

Cílem druhé strategie je snížení zájmu o drogy, a to jak potencionálních, tak i existujících uživatelů. Ústředím pojmem této strategie je prevence, kterou dále členíme na prevenci primární, sekundární a terciární.

Primární prevence je zaměřena na aktivity, které mají potencionální uživatele drog odradit od jejich užívání, přičemž důraz by měl být kladen na snížení zájmu ze strany mládeže. Aktéry těchto činností jsou státní a nestátní organizace, škola a v neposlední řadě

---

¹⁴HEJDA, Jan. *Kriminologické, trestněprávní a kriminalistické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení*. Jindřichův Hradec: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000, s. 11.

¹⁵JURÁKOVÁ, Iveta. *Trestně právní postih toxikomanů*. Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 12.

¹⁶NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniash Latin Press, 1997, s. 12.

¹⁷NEŠPOR, Karel. Odvykací syndrom a craving – Klinické a behaviorální aspekty. In *Drogy a drogové závislosti 2: Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003, s. 119.

¹⁸NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniash Latin Press, 1997, s. 13.

¹⁹KALINA, Kamil. Úvod do drogové politiky: základní principy, pojmy, přístupy a problémy. In *Drogy a drogové závislosti 1: Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003, s. 15.

rodina. Sekundární prevence je určena osobám, které se s drogami již přišli do kontaktu a jejím cílem je předejít vzniku nebo rozvoji závislosti. Je zajišťována prostřednictvím poradenských a léčebných programů. Terciární prevence směřuje ke snížení negativních důsledků toxikomanie a k zabránění recidivy²⁰, řadíme sociální rehabilitaci, doléčování a prevenci zdravotních rizik u neabstijnících klientů.

Optimální přístup kombinuje obě tyto strategie, pak mluvíme, o tzv. vyváženém přístupu, který se v jednotlivých zemích může lišit, podle toho, zda ta či ona země upřednostňuje spíše prevenci či represii.

Českou protidrogovou politiku je možno zařadit do tzv. středního proudu drogových politik. Je postavena na pragmatických a racionálních přístupech, které si stanovují realistické a dosažitelné cíle, tudíž jejím cílem není „společnost bez drog“. Jejím základem jsou čtyři pilíře, kterými jsou primární prevence, harm reduction, léčba a resocializace a represe. Staví na komplexních a dlouhodobých opatřeních, usiluje o vyváženost co do uplatňování prevence a represe. Vychází ze současných a ověřených poznatků o drogách a jejich užívání a staví na koordinovaném, interdisciplinárním a mezisektorovém přístupu k užívání drog.²¹

2.3. Drogová kriminalita

Trestná činnost související s drogami je jev, který zahrnuje poměrně širokou škálu trestných jednání. Tato jednání můžeme rozdělit do několika čtyř skupin. V první řadě to jsou trestné činy, jejichž cílem je vytvořit nabídku a poptávku po drogách; trestné činy páchané pod vlivem drog; trestné činy zaměřené na získání drog v souvislosti s jejich abúzem a trestné činy páchané na drogově závislých.²²

2.3.1. Primární drogová kriminalita

Tímto pojmem označujeme ty trestné činy, jejichž cílem je vytvořit nabídku nebo zvýšit poptávku po drogách. Patří mezi ně jmenovitě nedovolená výroba a jiné nakládání s OPL a jedy (§ 283 TZ), přechovávání OPL a jedy (§ 284 TZ), nedovolené pěstování rostlin obsahující OPL (§ 285 TZ), výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedy (§ 286 TZ) a šíření toxikomanie (§ 287 TZ).

---

²⁰NOVOTNÝ, Oto a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. 447 s.

²¹Zaostřeno na drogy. *Česká protidrogová politika a její koordinace: Historie a současnost*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009. 12 s.

²²NOVOTNÝ, Oto a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 438.

Tato trestná činnost tvoří dlouhodobě cca 1 % všech u nás registrovaných trestných činů. Tento údaj je však nutno brát s rezervou, neboť charakteristickým rysem tohoto druhu kriminality je vysoká latence. Lze tedy předpokládat, že drogové trestné činy evidované v oficiálních statistikách jsou pouze malou částí skutečně páchané kriminality.²³ Tato skutečnost souvisí s tím, že „oběťmi“ této kriminality jsou právě uživatelé drog, kteří nejsou většinou ochotni přispívat k odhalení těchto trestných činů a k usvědčení pachatelů, kteří jsou jejich dealery.

Průměrně bylo v letech 2007-2009 za tento druh trestné činnosti zadrženo a stíháno 2285 osob, z toho nejvyšší podíl (74 %) představoval trestný čin nedovolené výroby a nakládání, následoval trestný čin přechovávání drog (15 %), 10 % osob bylo stíháno za výrobu a držení předmětu a trestný čin šíření toxikomanie byl zastoupen 1 %. Z dlouhodobého hlediska klesá počet trestně stíhaných za šíření toxikomanie a naopak roste počet stíhaných za přechovávání drog pro vlastní potřebu. Nejčastěji jsou pachatelé stíháni v souvislosti s pervitinem, aktuálně však roste podíl konopných drog.²⁴ Z hlediska zastoupení pohlaví, mezi pachateli trestného činu podle § 283 TZ výrazně převažují muži, účast žen je okolo 15 %. Účast mládeže je u tohoto druhu kriminality, v porovnání s obecnou kriminalitou (7 %), mírně vyšší (10,5 %). Je zde i vysoká míra recidivy, a to více než padesátiprocentní.²⁵ Podle mého názoru lze v souvislosti s rozdělením drog na měkké a tvrdé podle trestního zákoníku očekávat, že klesne počet stíhání za přechovávání drog pro vlastní potřebu, zejména těch měkkých, protože množství větší než malé, které je nyní stanoveno nařízením vlády, je oproti předchozí praxi několikrát zvýšeno.

Drogová kriminalita představuje charakteristickou formou organizovaného zločinu. Z celosvětového hlediska patří nedovolený obchod s OPL mezi nejvýnosnější a nejrozšířenější druh organizované trestné činnosti vůbec, a nejenak je tomu i u nás.²⁶

2.3.2. Sekundární drogová kriminalita

Trestné činy pod páchané pod vlivem drog a zaměřené na jejich získání jsou označovány jako sekundární drogová kriminalita. V souvislosti s opatřováním prostředků na

---

²³ TRÁVNÍČKOVÁ, I., ZEMAN, P. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 15.

²⁴ *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2009*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010, s. 86-90.

²⁵ SVATOŠ, Roman. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010, s. 134.

²⁶ TRÁVNÍČKOVÁ, I., ZEMAN, P. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 20.

nákup drog je nejčastěji páchána majetková trestná činnost, ve které převládají jednoduché krádeže, nenáročné na myšlení a logický úsudek např. vykrádání aut.²⁷

Mezi trestné činy spáchané pod vlivem drog nejčastěji patří trestné činy proti majetku, proti svobodě a lidské důstojnosti, proti životu a zdraví.²⁸ Pod vlivem drog (zejména pervitinu a konopných drog) bylo v roce 2009 evidováno 2,3 tisíc trestných činů, což tvoří 2 % z celkového počtu trestných činů. Největší podíl zaujímal trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství a různé druhy krádeží.²⁹

Ze statistik vyplývá, že uživatelé spáchají ročně 71-74 tisíc trestných činů, což je jedna pětina ze všech zjištěných trestných činů v České republice.³⁰ Nutno zmínit, že i zde je vysoká latence, která souvisí zejména s obtížným zjišťováním metabolitů drog v biologickém materiálu v terénních podmínkách.³¹

2.4. Negativní dopady zneužívání drog

Důsledky zneužívání drog se neprojevují jenom v rovině trestněprávní, ale způsobuje i celou řadu sociálních a zdravotních problémů. Kromě toho, že drogy ve většině případů vyvolávají psychickou a fyzickou závislost, která je sama o sobě kvalifikovaná jako nemoc, souvisí se zneužíváním drog i jiné zdravotní problémy dotýkající se jak fyzické stránky, tak i psychické stránky lidského zdraví. Jednotlivé zdravotní důsledky jsou závislé jednak na typu OPL, tak i na délce jejich zneužívání. S nitrožilní aplikací drog souvisí i větší nebezpečí nákazy virem HIV či virovou hepatitidou.

Neblahé následky zneužívání drog se zákonitě se musí projevit i v rodinném či občanském životě. Uživatelé drog i vylčení uživatelé mají problémy s nalezením práce, ať již pro záznam v trestním rejstříku nebo pro skutečnost, že řada z nich má nízkou kvalifikaci, která souvisí s nedokončeným nebo nedostatečným vzděláním. Nezaměstnanost a nedostatek financí má pak často za následek páchání trestné činnosti nebo prostituci anebo zvyšování dluhů za účelem získání si prostředků k obstarání drogy, přičemž své dluhy obvykle nejsou

---

²⁷ BLAŽEJOVSKÝ, Marek. *Psychologické aspekty drogové kriminality*. [online]. Bezpecnostni-sbory.cz, [citováno dne 1. 10. 2011]. Dostupné na <http://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/1-2010/charakteristika_drogove_kriminality_a_jeji_vyvoj_v.htm>.

²⁸ NOVOTNÝ, Oto a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 450.

²⁹ *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2009*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010, s. 86-90.

³⁰ *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2009*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010, s. 86-90.

³¹ ŠTÁBLOVÁ, Renata. Šíření drog a kriminality v České republice v devadesátých letech. *Bulletin NPC*, 2001, č. 3, s. 11.

schopni splácet.³² S těmito problémy se pojí i většinou špatná bytová situace uživatelů drog, která v mnoha případech vede k bezdomovectví.³³

Nelze zapomenout na ekonomickou stránku tohoto problému. Zneužívání drog a potlačování tohoto jevu představuje nezanedbatelný výdaj veřejných rozpočtů. Výdaje protidrogové politiky³⁴ tvoří jednak výdaje na snižování nabídky po drogách, tj. náklady prevence, léčby a doléčování, jednak výdaje na snižování nabídky, tj. náklady na prosazování práva.³⁵

---

³²Zaostřeno na drogy. *Uživatelé drog v konfliktu se zákonem: Právní problémy související s užíváním drog*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2006, s. 1-3.

³³*Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2009*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010, s. 83.

³⁴V roce 2010 celková částka výdajů na protidrogovou politiku dosáhla 627,4 mil. Kč, z toho 371,6 mil. Kč bylo ze státního rozpočtu. (*Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2010*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2011, s. 17.)

³⁵Tamtéž, s. 18.

3. Česká drogová scéna – minulost a současnost

Poohlédneme-li se nazpět, do období před rokem 1989, můžeme drogový problém charakterizovat jako poměrně stabilizovaný. Kvůli silně omezenému pohybu zboží a lidí přes hranice byly klasické „západní“ drogy jako hašiš a heroin užívány jen ojediněle. Českoslovenští toxikomané však našli i způsoby jak tento problém obejít. Začali si sami v domácích laboratořích vyrábět drogy z dostupných léků, takto vyrobili např. braun, LSD a pervitin. Mezi mládeží byl velmi oblíbený, tzv. sniffing neboli čichání těkavých látek, hlavně díky jejich nízké ceně a dostupnosti. Hojně rozšířeno bylo zneužívání léků různého druhu např. Psychoton, Algena a další.

Po pádu komunismu došlo k výrazným změnám, a to jak ve složení drogového spektra, tak ve způsobu výroby a obchodování s tímto artiklem. K drogám dosud zneužívaným se přistoupily nové. Skutečným módním hitem se stalo kouření marihuany a hašiše, rozšířilo se užívání pervitinu a nově LSD ve formě tzn. tripů, posléze se přidal kokain a extáze. U opiátů klesla oblíbenost domácího braunu a počátkem roku 1993 se objevují první případy zneužívání heroinu, jehož oblíbenost velmi rychle rostla a dokonce konkurovala tradiční české droze pervitinu. V 1. polovině 90. let se Česká republika z tranzitní země stala zemí cílovou. Zájem o drogy rostl a úměrně s ním i počet dodavatelů. Skončila éra relativně uzavřených komunit vyrábějících si drogy pro sebe a pro své známé. Drogy se staly výnosným zbožím a začaly se vyrábět ve velkém. Český pervitin se počátkem 90. let stal úspěšným vývozním artiklem³⁶, kterým je dodnes.

K takto rychlému šíření drog a růstu kriminality přispělo hned několik faktorů. Především to byla změna společenského zřízení a v rámci něho otevření hranic, liberalizace společnosti a změny hodnotového systému ve spojení s nízkými cenami drog. Svou roli na tomto trendu sehrálo i tehdejší právní prostředí, jež za nedovolenou výrobu a obchod s drogami stanovilo nízké tresty, dekriminalizovalo držení drog pro vlastní potřebu a nedostatečnou právní úpravou umožnilo téměř bezrizikové praní „drogových peněz“.³⁷

V průběhu let se situace výrazněji nezměnila. Problémem stále zůstává pervitin, jehož spotřeba má od roku 1995 výrazně stoupající tendenci.³⁸ Český pervitin je u nás vyráběn z pseudoefedrinu, který se extrahuje z volně prodejných léčiv (např. Modafen, Nurofen). Snahy českých zákonodárců z roku 2009, kterými omezili prodej těchto léčiv, nebyly příliš

³⁶ NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniash Latin Press, 1997. s. 98-259.

³⁷ ŠTÁBLOVÁ, Renáta. Šíření drog a kriminality v České republice v devadesátých letech. *Bulletin NPC*, 2001, č. 3, s. 9-12.

³⁸ ŠTÁBLOVÁ, Renáta. Proměny české drogové scény na přelomu tisíciletí. *Bulletin NPC*, 2009, č. 1, s. 15.

účinné. Léky obsahující pseudoefedrin se začaly ve velkém množství dovážet ze zahraničí, zejména z Polska, kde jsou prodávány nejen v lékárnách, ale třeba i na benzínových pumpách. Jejich nákup je tak zcela nekontrolovatelný, léky jsou také levnější a mají mnohonásobně vyšší obsah pseudoefedrinu. Důkazem toho, že jsou tyto léky využívány k výrobě drog, svědčí i fakt, že po zrušení omezení pro nezákonný sběr dat opět narostla spotřeba těchto léků.³⁹ Navrhovala bych, proto nejen omezení jejich prodeje, ale rovnou je stáhnout z trhu a přestat je vyrábět. Tyto opatření by se měly týkat nejen České republiky, ale přinejmenším celé Evropské Unie, protože jak vidíme, výrobci pervitinu omezení českých zákonodárců hravě obešli. Podle mého názoru, by jejich stažení z trhu nepřineslo žádné společensky nepříznivé důsledky. Podle odborníků tyto léky chřipku stejně neléčí a slouží pouze ke zmírnění zduření sliznice a zároveň existují i jiné léky srovnatelně účinné v léčbě chřipky a nachlazení, které pseudoefedrin neobsahují.⁴⁰

Situace s heroinem také neměla optimistický průběh. Jeho oblíbenost plynule stoupala až do roku 2000, kdy byl zaznamenán pokles, který docentka Štáblová přisuzuje tomu, že byl nahrazen Subutexem, který slouží k substituční léčbě závislých na opiátech.⁴¹ Tento trend nadále pokračuje a i do budoucna se stagnací poptávky po heroinu počítat. Důvodem pro tento vývoj je do jisté míry dán velmi destruktivními následky této drogy, kterou se uvědomují i potenciální uživatelé, ale také tím, že Česká republika je především tranzitní zemí, kterou se heroin přepravuje dále do Západní Evropy.

Zcela opačný průběh vykazuje zneužívání kokainu, který přestává být doménou pouze „high society“, ale díky své stále se snižující ceně se stává mezi uživateli velmi oblíbený. Snížení ceny souvisí s celosvětovou nadprodukcí kokainu, a proto lze předpokládat, že se stane stejně dostupný jako pervitin.⁴²

Doslova revoluci u nás prožilo pěstování a užívání konopí. Zatímco před rokem 1989 bylo zneužíváno především v relativně uzavřených skupinách, dnes jsou konopné drogy, zj. marihuana nejrozšířenější, a to nejen v u nás, ale i v Evropě. V porovnání s ostatními zeměmi EU je míra užívání konopných drog mezi mladými lidmi nejvyšší.⁴³ K uspokojení poptávky se tyto drogy nejen dovážejí, ale v posledních letech se hojně pěstují v tzv. indoor pěstírnách.

---

³⁹ Výroční zpráva NPC za rok 2009, s. 5-6.

⁴⁰ *Jste nachlazení? Pseudoefedrin můžete klidně vynechat.* [online]. aktualne.cz [citováno dne 7. 10. 2011]. Dostupné na <<http://aktualne.centrum.cz/veda/clanek.phtml?id=652035>>.

⁴¹ ŠTÁBLOVÁ, Renáta. Proměny české drogové scény na přelomu tisíciletí. *Bulletin NPC*, 2009, č. 1, s. 15.

⁴² Výroční zpráva NPC za rok 2009, s. 7-8.

⁴³ *Výroční zpráva o za rok 2011: Stav drogové problematiky v Evropě.* Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie. 2011. 43-44 s.

Tento způsob pěstování umožňuje produkovat marihuanu s vysokým obsahem THC⁴⁴ až několikrát ročně a zajišťuje tak enormní zisky. Na tomto způsobu produkce se podílejí především osoby vietnamské národnosti, které jsou dobře organizované.

Nelegální drogy jako extáze a jiné amfetaminové drogy jsou užívány hlavně mezi mladými lidmi navštěvující taneční kluby a obdobné akce. Tyto drogy se u nás nevyrábějí, ale dovážejí především z Nizozemí a Polska, nejde však o organizované skupiny dovozců, jako v případě heroinu a kokainu, ale o individuální dovoz.

Z halucinogenních drog se na českém drogovém trhu objevuje LSD, ale už ne v takové míře jak tomu bylo před lety. Ostatní halucinogenní rostliny a houby jsou sbírány zejména experimentální užitvatelem výlučně pro vlastní potřebu.⁴⁵

Od roku 2010 se v České republice objevily nové syntetické drogy⁴⁶, původem z asijských zemí. Tyto syntetické látky mají podobné účinky jako drogy tradiční. Jelikož se jednalo o látky, které nebyly uvedeny na seznamu OPL, byly volně prodejné nejdříve na internetu a později i v kamenných obchodech, v tzv. „Amsterdam shopech“. V těchto prodejnách byly vydávány za sběratelské nebo dárkové předměty a byly prodávány i mladistvým. Situace vyústila v přijetí novely zákona o návykových látkách, která rozšířila seznam zakázaných OPL. Novela nabyla účinnosti 22. dubna 2011.⁴⁷ Domnívám se, že se na trhu v brzké době objeví nové syntetické drogy a bude nutné rychle reagovat. Jak víme, legislativní proces trvá určitou dobu, a bylo by vhodné najít nějaké opatření, aby se předešlo prodloužení. Jelikož se s tímto problémem nepotýkala pouze Česká republika, je možné se inspirovat v zahraničí. Takovým opatřením může být např. návrh ministerstva zdravotnictví Slovenské republiky, které se přišlo s tzv. „karanténnym zoznamom“ ve formě vyhlášky. Na tento seznam by se podezřelé látky umístily a prozkoumaly by se jejich účinky. Poté pokud by se zjistilo, že obsahují OPL, byly by přerazeny rovnou na seznam zakázaných látek, v opačném případě by z něj byly vyřazeny a mohly by se prodávat.⁴⁸

---

⁴⁴ Δ 9 tetrahydrocannabinol – účinná látka v marihuaně

⁴⁵ Výroční zpráva NPC za rok 2009, s. 8-9 .

⁴⁶ Jednalo se hlavně o syntetické kanabinoidy, katinony (mefedron), fenetylaminu (deriváty amfetaminu a metamfetaminu), piperaziny nebo rostlinné extrakty se záměrně zvýšeným obsahem účinné látky.

⁴⁷ *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2010*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010, s. 119-121 s.

⁴⁸ *MZ: látky, ktoré sa môžu prejavit ako, pojdu na karanténny zoznam*. [online]. Infodrogy.sk [citováno dne 8. 10. 2011]. Dostupné na

<http://www.infodrogy.sk/ActiveWeb/c/5818/mzlatky__ktore_sa_mozu_prejavit_ako_drogy_pojdu_na_karantenny_zoznam.html>.

4. Právní úprava drogové problematiky v mezinárodních souvislostech

Zneužívání drog sebou přináší mnoho závažných sociálních problémů a zdravotních rizik. Těchto negativních dopadů si je vědoma celá společnost, proto se na už začátku minulého století objevují první snahy o vytvoření mezinárodního kontrolního systému, jehož úkolem by byl dohled nad výrobou a nakládáním s OPL. V rámci této kapitoly stručně shrnu vývoj mezinárodní protidrogové legislativy od jejích úplných počátků, přes mezinárodní úmluvy, které byly přijaty pod záštitou Organizace spojených národů (dále jen OSN), přičemž se zaměřím zejména na tři nejvýznamnější úmluvy a nakonec nastíním nejnovější trendy v řešení drogového problému v rámci OSN.

4.1. Počátky mezinárodní protidrogové legislativy

Za počátek mezinárodní spolupráce v boji proti drogové kriminalitě bývá považován rok 1909. V tomto roce byla v Šangaji na podnět amerického prezidenta Teodora Roosevelta uspořádána mezinárodní konference, známá pod názvem Opiová komise. Ačkoli výsledkem této konference nebyl závazný dokument⁴⁹, lze konferenci lze považovat za úspěch, neboť se stala základem celosvětové spolupráce v oblasti kontroly drog.

V roce 1912 v Haagu byla podepsána Mezinárodní opiová konvence, která je považována za první mezinárodněprávní dokument v oblasti kontroly drog. Upravovala zejména kontrolu výroby a přepravy opia a jiných drog známých v době svého přijetí tj. morfium, kokain a soli opiátů. Konvence zakotvila užívání těchto látek výhradně pro lékařské a jiné zákonné účely a zavedla zvláštní systém povolení a povinné registrace pro výrobu a distribuci těchto látek. Jelikož v období první světové války došlo k významnému nárůstu zneužitelů drog, stala se smlouva součástí mírových smluv ukončujících první světovou válku, a tudíž byla podepsána téměř všemi státy, včetně Československa.⁵⁰ Organizací, jejímž úkolem bylo dodržování závazků vyplývajících z konvence, se po roce 1920 stala Společnost národů, v rámci níž byl zřízen Poradní výbor pro obchod s opiem a jinými nebezpečnými drogami.

---

⁴⁹Výsledkem bylo 9 rezolucí, jejichž obsahem byl požadavek na postupné omezení kouření opia a omezení používání morfinu výhradně pro lékařské účely, prosazení státní kontroly nad nakládání s morfinem a jeho deriváty a omezení vývozu drog státy k ochraně jiných států. (HRUŠKA, Jiří. Mezinárodní historické mezníky a východiska v boji proti drogové trestné činnosti. *Trestní právo*, 2009, č. 1, s. 7.)

⁵⁰Československo se stalo smluvní stranou Mezinárodní opiové konvence 24. března 1922. Vyhlášena byla ve Sbírce zákonů a nařízení pod č. 159/1922 Sb.

Následně byly v Ženevě, v meziválečném období přijaty tři významné úmluvy. První z nich, Mezinárodní úmluva o opiu byla podepsána roku 1925 a rozšířila okruh látek s přísnějším režimem také na koku, cannabis a jejich deriváty. Hlavním cílem této úmluvy bylo provádět dohled nad statistickým kontrolním systémem. Z tohoto důvodu byl zaveden systém dovozních certifikátů a vývozních povolení pro legální mezinárodní ochod s omamnými látkami a současně byly pro statistické účely shromažďovány údaje o jejich výrobě, spotřebě, vývozu a dovozu a množství zabavených látek.

Druhou byla Úmluva o omezení výroby a distribuce omamných látek⁵¹ z roku 1931, jejímž cílem bylo omezit světovou produkci drog pouze na možné využití v lékařství a vědě. Novým nástrojem napomáhajícím kontrole výroby a distribuce se stal povinný systém odhadů, ten byl kontrolován Stálým ústředním komitétem. Podstatou tohoto nástroje byla povinnost každé smluvní strany poskytnout každoroční odhad množství látek, které byly použity k lékařskému a vědeckému účelu. Poslední úmluvou tohoto období je Úmluva o potlačení nezákonné dopravy nebezpečných látek z roku 1936⁵², která poprvé vybízí k přísnému trestání osob podílejících se na nelegální přepravě drog.⁵³

Ačkoli byl těmito úmluvami položen základ pro boj s nelegální výrobou a distribucí s narkotiky, samy o sobě nebyly v tomto boji dostatečně efektivní, a proto bylo nutné v mezinárodní spolupráci v této oblasti nadále pokračovat. Po druhé světové válce bylo pod záštitou OSN přijato několik mezinárodních úmluv, které nedostatky, jako nejednotnost kontrolních orgánů, nepružnost a jednoúčelovost úmluv a rozpor mezi úpravou globální a regionální, odstranily.⁵⁴

4.2. Úprava mezinárodní protidrogové legislativy od konce druhé světové války po současnost

Rozhodující úlohu v kontrole produkce a distribuce omamných látek sehrála v tomto období nově vzniklá OSN, která za tímto účelem zřídila Komisi OSN pro omamné látky. Aby mohla být kontrola těchto látek vykonávána touto organizací, bylo nutné přijmout Protokol

---

⁵¹Československo se stalo smluvní stranou této úmluvy 12. dubna 1933 pod č. 173/1933 Sb. z. a n. a byla provedena zákonem č. 29/1938 Sb. z. a n. (opiový zákon).

⁵²Tato úmluva vstoupila v platnost roku 1939, ačkoli ji Československo podepsalo, nestalo se její smluvní stranou.

⁵³NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997, s. 72.

⁵⁴HRUŠKA, Jiří. Mezinárodní historické mezníky a východiska v boji proti drogové trestné činnosti. *Trestní právo*, 2009 č. 1, s. 7-11.

1946⁵⁵, který na ni působnost v této oblasti přenesl. Protokolem 1948 pak byla zavedena mezinárodní kontrola každé nové látky, které je schopna vyvolat závislost. V roce 1953 byl podepsán Protokol o opiu⁵⁶, jehož předmětem byla regulace pěstování opiového máku, a který dovolal export opia pouze sedmi zemím.

Nejvýznamnějšími úmluvami přijatými na půdě OSN jsou Jednotná úmluva o omamných látkách z roku 1961, Úmluva o psychotropních látkách z roku 1971 a Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988.⁵⁷

Jednotná úmluva o omamných látkách, upravuje podmínky legálního pěstování opia, keře koka a konopí.⁵⁸ Pokud některá smluvní strana povolí pěstování těchto rostlin, musí k tomuto účelu založit státní agenturu, která bude pěstitelům udělovat povolení a tato agentura bude moci jako jediná omamné látky dovážet, vyvážet, udržovat zásoby atd.⁵⁹ Výroba a pěstování těchto látek je omezena pouze na lékařské a omezené vědecké účely. Úmluva také zakazuje kouření a požívání opia, žvýkání kokových listů a používání rostliny cannabis k jiným než léčebným účelům, avšak k vymýcení těchto praktik byla stanovena přechodná doba 15-25 let. Přílohami Úmluvy jsou Seznamy omamných látek, které jsou rozříděny do čtyř skupin podle své nebezpečnosti. Tyto seznamy mohou být na základě rozhodnutí Komise OSN pro omamné látky doplňovány a poté je každý členský stát povinen ve lhůtě 180 dnů tyto změny promítnout do vnitrostátní legislativy.

V roce 1975 vstoupil v platnost Protokol o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách, který posílil úlohu Mezinárodního úřadu pro kontrolu omamných látek, rozšířil povinnosti států v oblasti odhadů spotřeby omamných látek, zdůraznil potřebu léčení a rehabilitace závislých osob.^{60 61}

V souvislosti s významným rozšířením zneužívání psychofarmak na konci 60. let, vyvstala potřeba, aby tyto látky podléhaly mezinárodní kontrole stejně jako omamné látky. Proto Komise OSN pro omamné látky ve spolupráci s WHO byla připravena Jednotná úmluva o psychotropních látkách, která vstoupila v platnost roku 1976. Psychotropní látky byly rozděleny do čtyř skupin a zařazeny do Seznamů psychotropních látek, který tvoří přílohu

---

⁵⁵Protokol 1946 vstoupil v platnost v roce 1949. Československo k němu přistoupilo 28. září 1949.

⁵⁶Československo se nikdy nestalo smluvní stranou jak Protokolu 1948 tak Protokolu o opiu z roku 1953.

⁵⁷ČSSR Úmluvu o omamných látkách ratifikovalo s výhradami k několika článkům v roce 1963; Úmluva o psychotropních látkách byla ratifikována v roce 1988 a Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami v roce 1991.

⁵⁸Tamtéž čl. 24, 26, 28

⁵⁹Tamtéž čl. 23

⁶⁰Zaostřeno na drogy. *Mezinárodní spolupráce v oblasti protidrogové politiky: Česká protidrogová politika jako součást globálního a evropského prostoru*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2005, s. 2.

⁶¹ČSSR ratifikován v roce 1988.

Úmluvy.⁶² Kontrolní systém v daném případě byl ve srovnání se systémem omamných látek více diferencován. Obsahovala jednak výrazně přísnější zákazy a omezení týkající se užívání, výroby, obchodu, distribuce a přechovávání psychotropních látek, tak přísný systém registrace těchto látek a zákaz dovozu a vývozu, s výjimkou vládních úřadů a agentur. Tato úmluva byla významným přínosem v oblasti mezinárodní kontroly drog, neboť se jí podařilo odstranit dříve neřešitelné problémy plynoucí z různorodosti psychotropních látek.⁶³

V důsledku stoupajícího trendu nezákonné výroby, poptávky a obchodu s omamnými a psychotropními látkami dosahujícími globálních rozměrů, propojení nedovoleného obchodu s jinými formami organizovaného zločinu a dalšími negativními projevy tohoto druhu trestné činnosti byla vypracována Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s OPL. V souladu s čl. 3 jsou státy povinny trestně stíhat a přísně potlačovat nelegální obchod s drogami ve všech jeho formách. Toto ustanovení se zabývá také otázkou trestů a vyžaduje, aby pro nejzávažnější porušení jako nelegální pěstování, výroba, vývoz, dovoz a poskytování byly stanoveny velmi přísné tresty. Stejně tak by měl být postihován obchod s prekurzory a legalizace zisků z obchodování s drogami a prekurzory. Pachatelům, kteří svým jednáním usnadní zneužívání drog druhým, by měl být uložen přísný trest. Naopak osobám, které získávají, drží nebo pěstují drogy s vysokým rizikem pro vlastní potřebu, by měly být ukládány méně přísné tresty a osoby, které získávají pro vlastní potřebu rizikové drogy, by měly být postihovány nejméně přísnými tresty.⁶⁴

Obecně lze říci, že smyslem výše uvedených smluv je vytvoření vhodného legislativního prostředí pro boj proti zneužívání drog v celosvětovém měřítku. Úmluvy zavádějí v převážné většině represivní ustanovení, jejichž cílem je snížení nabídky drog prostřednictvím uvěznění výrobců či distributorů, které mají omezit nabídku drog snížením prostředků pro jejich šíření.⁶⁵

Ačkoli by se mohlo zdát, že snahy OSN jsou zacíleny primárně na snižování nabídky drog a snahám o snížení poptávky se věnuje pouze podpůrně, není tento závěr zcela pravdivý, neboť v poslední době se propaguje vyváženější přístup. Všem státům bylo doporučeno, aby zvýšenou pozornost věnovaly snižování poptávky po drogách a jejich užíváním, namísto

---

⁶²Podle čl. 1 pí. e, Jednotné úmluvy o psychotropních látkách výrazem "psychotropní látka" označujeme každou látku, ať přírodní nebo syntetickou, nebo každý přírodní materiál, uvedenou v Seznamu I, II, III nebo IV. Tyto látky jsou schopny vyvolat stav závislosti, stimulaci nebo útlum centrální nervové soustavy, projevují se halucinacemi nebo poruchami motorické funkce a mohou ovlivnit myšlení, vnímání a chování lidí. Patří sem např. amfetaminy, halucinogeny, sedativa a hypnotika.

⁶³NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997, s. 115-116.

⁶⁴NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997, s. 275-276.

⁶⁵SOTOLÁŘ, A. Úmluvy OSN a zahraniční legislativa o omamných a psychotropních látkách. In *Drogy a drogové závislosti I: Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003, s. 56.

výhradního snižování nabídky drog. Úmluvy zavazují státy také v oblasti prevence, léčení a rehabilitace, což jsou hlavní nástroje snižování poptávky po drogách. Potřeba dodržovat závazky i v této oblasti se promítla do Deklarace o základních principech snižování poptávky po drogách⁶⁶ z roku 1998, která zdůrazňuje, že před ukládáním trestů osobám trestně stíhaných za zneužívání drog by měla být dáována přednost jejich integraci do společnosti pomocí vzdělávání a léčebných nebo rehabilitačních programů, případně by toto řešení mělo trest doprovázet.⁶⁷ Osobně tento přístup považuji za rozumné řešení, neboť zneužívání drog nelze eliminovat pouze za pomoci represivních opatření.

---

⁶⁶Valné shromáždění se v ní mj. zaměřilo na eliminaci pěstování ilegálních plodin, užívání amfetaminů, obchodování s prekurzory, zamezení praní špinavých peněz a spolupráci v oblasti práva (více na Svět proti drogám: Závěry zvláštního zasedání Valného shromáždění o společném boji proti celosvětové problematice drog [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2005 [cit. 30. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=578>>).

⁶⁷ SOTOLÁŘ, A, kol. Povaha problému zneužívání drog v mezinárodních souvislostech. *Trestní právo*, 2000 č. 2, s. 3.

5. Vývoj protidrogové legislativy na našem území

5.1. Vývoj legislativy do roku 1990

Za počátek trestněprávní úpravy drogových deliktů na našem území lze považovat zákon č. 117/1854 ř. z., zákon o zločinech, přečinech a přestupcích. Tento zákon postihoval jak neoprávněné nakládání s léčivými a jedy, tak i distribuci drog⁶⁸, zato držba a užívání drog trestné nebylo. Po vzniku Československa byl tento zákon recipován a platil až do 30. let 20. století.⁶⁹

Po první světové válce v Československu, dochází nejen k nárůstu případů zneužívání drog, ale také k rozvoji nelegálního obchodu s nimi. Díky své centrální poloze v Evropě se Československo ve 20. a 30. letech stalo brzy jak cílovou tak tranzitní zemí. Tato situace si proto vyžádala změny v domácí drogové legislativě.

Nejdříve byl přijat zákon 128/1923 Sb. z. a n.,⁷⁰ ten se ukázal jako nepostačující a příliš mírný. Nelegální obchod s drogami byl podle tohoto zákona stíhán pouze jako přestupek, za který bylo možno uložit peněžitou pokutu až do výše 20 000 Kčs, přičemž v případě nedobytnosti pokuta mohla být změněna na trest odnětí svobody až na 3 měsíce. Tato nedostatečná legislativa přispěla k tehdejšímu nárůstu toxikomanů v Československu a k časté recidivě této trestné činnosti. Snahy vyřešit tento problém vyústily v přijetí zákona č. 29/1938 Sb. z. a n., tzv. opiový zákon.⁷¹

Tímto zákonem byla zavedena povinnost zapisovat drogy do zvláštních registrů, povinnost lékáren zapisovat drogy vydané na lékařský předpis do těchto registrů a každoroční úřední inspekce v lékárnách. Jak vyplývalo z ustanovení § 1 tohoto zákona, za trestnou byla považována výroba, zpracování, příprava, rozdělování, obchod, dovoz, tranzit a vývoz látek. Omamné látky byly rozděleny do čtyř skupin a jednání porušující tento zákon bylo podle

---

⁶⁸Zákon o zločinech, přečinech a přestupcích obsahoval z dnešního pohledu zajímavé skutkové podstaty jako např.: neoprávněný prodej léčiv vnitřních a zevních (§354), zanedbání v dohledu nad jedovatou látkou (§370), užívání odvaru z makovic při dětech (§337), v tomto případě hrozil trest, jen pokud došlo k těžkému poškození na těle nebo usmrcení následkem podání této látky. Trestné bylo i neopatrné chování osob při vykuřování sirou a při užívání narkotizujících prostředků (§336 písm. d). Podle závažnosti způsobeného následku se odvíjely i tresty, pokud se jednalo o přestupek, hrozil trest vězení na jeden až šest měsíců, v případě přečinu hrozil trest tuhého vězení v délce šesti měsíců až jednoho roku. (GAJDOŠÍKOVÁ, Hana. *Nástin historie právní úpravy drogových trestných činů na historickém území Čech, Moravy a Slezska. Adiktologie*, 2001, roč. 1, s. 16)

⁶⁹GAJDOŠÍKOVÁ, Hana. *Nástin historie právní úpravy drogových trestných činů na historickém území Čech, Moravy a Slezska. Adiktologie*, 2001, roč. 1, s. 16)

⁷⁰Zákon o provádění Mezinárodní opiové konvence ze dne 23. ledna 1912, vyhlášené pod číslem 159/1922 Sb. z. a n.

⁷¹Tímto zákonem byla provedena Mezinárodní opiová úmluva ze dne 23. ledna 1912, vyhlášena pod číslem 159/1922 Sb. z. a n., Mezinárodní opiová úmluva ze dne 19. února 1925, vyhlášená pod 147/1927 Sb. z. a n. a Úmluva o zamezení výroby a úpravě distribuce omamných látek ze dne 13. června 1931, vyhlášená pod č. 173/1933 Sb. z. a n.

závažnosti klasifikováno na přestupky, přečiny a zločiny. Za přestupek bylo možno uložit pokutu od 500 do 50 000 korun nebo vězení od 24 hodin do 5 měsíců, za přečin pak trest tuhého vězení od tří měsíců do tří let a peněžitý trest od 5 000 do 50 000 korun a za spáchání zločinu hrozil trest žalářem v rozmezí od jednoho roku do pěti let a peněžitý trest od 10 000 do 100 000 korun. Navíc bylo možno prohlásit za propadlé předměty určené ke spáchání trestného činu, předměty, kterými byl trestný čin spáchán, nebo předměty, které byly trestným činem vyrobeny nebo získány.⁷² Podle § 19 odst. 2 byla trestná i výroba, opatření, přechovávání nebo přenechávání nástroje nebo předmětu nepochybně určeného k neoprávněné výrobě, přípravě nebo zpracování omamných látek.⁷³ Význam tohoto zákona je nepochybně obrovský a právem lze ho považovat za první právní akt, který komplexně upravoval trestněprávní postih nakládání s omamnými látkami v Československu.⁷⁴

Po druhé světové válce byly drogové delikty zařazeny přímo v trestním zákoně č. 86/1950 Sb. Ustanovení § 197 postihovalo toho, kdo bez povolení vyrobil, dovezl, vyvezl, jinému opatřil nebo přechovával omamné látky nebo jedy. Přísněji byl potrestán ten, kdo spáchal tento čin ve značném rozsahu nebo výdělečně, následkem tohoto činu byla smrt nebo těžká újma na zdraví mnoha lidí. Výroba, přechovávání a opatření předmětu určeného k nedovolené výrobě omamných prostředků a jedů byla postihována podle § 198 tohoto zákona. Tato ustanovení byly s malými změnami přejaty do zákona č. 140/1961 Sb. trestního zákona účinného od 1. ledna 1962.

Nový trestní zákon obsahoval dvě skutkové podstaty. Trestného činu podle § 187 se dopustil ten, kdo bez povolení vyrobil, dovezl, vyvezl, jinému opatřil nebo přechovával omamné prostředky nebo jedy. Pachateli za toto jednání hrozil trest odnětí svobody až na dvě léta, nápravné opatření, nebo peněžitý trest.⁷⁵ Odnětím svobody na dvě až osm let pak byl pachatel potrestán, jestliže se uvedeného jednání dopustil jako člen organizované skupiny, získal takovým jednáním značný prospěch nebo jím způsobil těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt. Skutková podstata trestného činu podle § 188 se vztahovala na toho, kdo vyrobil, sobě nebo jinému opatřil anebo přechovával předmět způsobilý k nedovolené výrobě

---

⁷²NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997, s. 72-75.

⁷³GAJDOŠÍKOVÁ, Hana. Nástin historie právní úpravy drogových trestných činů na historickém území Čech, Moravy a Slezska. *Adiktologie*, 2001, roč. 1, s. 16-17.

⁷⁴Zaostřeno na drogy. *Česká protidrogová politika a její koordinace: Historie a současnost*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009, s. 2.

⁷⁵Tímto zákonem byl oproti předchozím právním úpravám rozšířen katalog trestů směrem k tzv. alternativním trestům, což lze považovat za přínos. Navíc zakotvil možnost uložit, i do té doby, nevyužívaný trest, a to nápravné opatření, které spočívalo v tom, že odsouzenému se až na dobu jednoho roku strhávala až čtvrtina z odměny za práci a připadala státům. (JURÁKOVÁ, I. *Trestněprávní postih toxikomanů*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. s. 73.)

omamných prostředků nebo jedů. Oba zákony tedy postihovaly jak přechovávání pro sebe tak i pro jiného.

Právní úprava zákona 140/1961 Sb. zůstala nezměněna až do roku 1990, a to i přesto, že dostatečně nereflektovala drogovou situaci. Nedostatky shledávám zejména v tom, že se trestnost vztahovala pouze na omamné látky, které byly vyjmenovány v příloze 3 vyhlášky č. 57/1967 Sb., tudíž zneužívání ostatních látek nebylo možno postihovat. V souvislosti s tím často docházelo k hledání a vyrábění drog, které na seznamu nebyly. Tento problém mohl být do jisté míry vyřešen přijetím Úmluvy o psychotropních látkách, ale k tomu došlo až v roce 1988.⁷⁶ To svědčí celkově o podceňování drogového problému jak v oblasti prevence, represe i léčby, snaze na tento problém ve společnosti neupozorňovat a zatlačit jej do pozadí, což do značné míry souvisí s tehdejší ideologií, podle které bylo zneužívání drog chápáno jako výlučný problém západního, kapitalistického světa.⁷⁷

5.2. Změny v právní úpravě po roce 1990

Změna politického režimu sebou přinesla výrazné změny téměř ve všech oblastech života, nutně zasáhla i trestní právo a samozřejmě se nevyhnula ani „drogovým deliktům“. Od roku 1990 do 1. ledna 2010, kdy nabyl účinnosti nynější trestní zákoník, byly drogové trestné činy několikrát novelizovány.

Konkrétně se jednalo o tyto novely trestního zákona: zákon č. 175/1990 Sb., zákon č. 112/1998 a zákon č. 134/2002 Sb. Základní principy a záměry každého z těchto zákonů dále rozvedu v rámci jednotlivých skutkových podstat.

5.2.1. Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 podle trestního zákona

V období od 1. července 1990 do 30. června 1998 bylo možno podle ustanovení § 187 odst. 1 postihnout toho, kdo bez povolení vyrobil, dovezl, vyvezl, provezl, jinému opatřil nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku nebo jed. Pachatel za toto jednání mohl být potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem.⁷⁸

---

⁷⁶ Až k 1. lednu 1989 nabylo účinnosti nařízení vlády ČSR č. 192/1988 Sb., o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví, který rozšířil seznam zakázaných látek. Jeho součástí byly čtyři přílohy obsahující seznamy zvláště nebezpečných jedů, ostatních jedů, omamných látek a seznam psychotropních látek (ŠTÁBLOVÁ, R. a kol. *Návykové látky a kriminalita*. Praha: Policejní akademie ČR, 1995, s. 84.)

⁷⁷ NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997, s. 119-125.

⁷⁸ Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon, ve znění zákona č. 175/1990 Sb. účinném ke dni 1. července 1990

Zásadní změnou oproti stavu před přijetím této novely je upuštění od trestního postihu přechovávání omamných a psychotropních látek a jedů pro vlastní potřebu. Přestože se, jednalo poměrně významnou změnu, byl tento návrh přijat bez větších politických diskuzí, z čehož lze usuzovat, že v té době byla drogová politika na spíše na okraji zájmů představitelů politických stran a médií.⁷⁹

Dále byl rozšířen výčet způsobů nelegálního nakládání s OPL o termín „proveze“. Důvodem tohoto počínání byl zřejmě fakt, že se Česká republika, díky své strategické poloze a otevření hranic, stala opět významnou tranzitní zemí. Rovněž došlo ke změnám sankcí. Horní trestní sazba trestu odnětí svobody se zvýšila ze dvou na tři léta, trest nápravného opatření byl zrušen, ale nadále bylo možno uložit peněžitý trest.

K úpravám došlo i v rámci kvalifikovaných skutkových podstat. Druhý odstavec § 187 byl doplněn o dvě nové okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby tj. okolnost, že výše popsané jednání bylo páčáno ve větším rozsahu nebo vůči osobě mladší než osmnáct let. Třetí odstavec byl novelizací vytvořen, a postihoval pachatele, který spáchal čin popsaný v základní skutkové podstatě ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech nebo jím způsobil těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt. I zde byly tresty nastaveny tak, aby více odpovídaly jejich závažnosti. Za jednání popsané v odstavci druhém bylo možno uložit jen trest odnětí svobody v trestní sazbě dvě až deset let a v případě naplnění okolností popsaných v odstavci třetím pak trest odnětí v trestní sazbě osm až patnáct let.⁸⁰

Zákonem č. 112/1998 Sb. byla základní skutková podstata rozšířena o další způsoby nakládání s OPL a jedy o jejich nabízení, zprostředkování a prodej. Nově se stalo trestné i nedovolené nakládání s přípravky obsahující OPL a prekurzory. K úpravám došlo i v rámci kvalifikovaných skutkových podstat. Podle odstavce třetího, byl potrestán ten, kdo svým jednáním získal značný prospěch, spáchal tento čin vůči osobě mladší patnácti let nebo způsobil těžkou újmu na zdraví. Nově byl přidán odstavec čtvrtý, podle něhož byl potrestán pachatel, který tímto činem způsobil těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt, získal-li tímto činem prospěch velkého rozsahu nebo spáchal-li tento čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.⁸¹

Ke změnám došlo i v rámci trestání. Naplněním základní skutkové podstaty hrozil trest odnětí svobody v délce od jednoho do pěti let a navíc byl z jejího znění vypuštěn peněžitý trest. U kvalifikovaných podstat pak došlo k diferenciaci trestních sazeb podle jejich

---

⁷⁹TRÁVNÍČKOVÁ I., ZEMAN, P. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice I*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 22.

⁸⁰Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon, ve znění zákona č. 175/1990 Sb. účinném ke dni 1. července 1990

⁸¹Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon, ve znění zákona č. 112/1998 Sb. účinném ke dni 1. července 1998

závažnosti. Zatímco u druhého odstavce zůstaly trest v původní sazbě dvě až deset let, za spáchání těžké újmy na zdraví a vůči osobě mladší než patnáct let podle odstavce 3 došlo ke zpřísnění na osm až dvanáct let a podle odstavce 4 bylo možno uložit nepodmíněný trest v rozmezí od deseti do patnácti let.⁸² Za největší přínos této novelizace pokládám vyšší ochranu osob mladší patnácti let, ta byla zajištěna vytvořením samostatné okolnosti podmiňující použití trestní sazby a stanovením vyššího trestu za její naplnění.

5.2.2. Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187a tr. z.

Tímto ustanovením, které bylo zavedeno zákonem č. 112/1998 Sb., bylo možno znovu trestně stíhat toho, kdo bez povolení přechovával omamnou nebo psychotropní látku nebo jed v množství větším než malém. Za toto jednání hrozil pachateli trest odnětí svobody až na dvě léta nebo peněžitý trest. V případě, že se tohoto jednání pachatel dopustil ve větším rozsahu, hrozil mu trest odnětí svobody na jeden až pět let.

Zakotvení tohoto ustanovení do právního řádu, vyvolalo nejenom vášnivou diskuzi mezi zastánci a odpůrci této novely, ale zejména otázky v souvislosti s výkladem pojmu „množství větší než malé“. K řešení tohoto problému přispěla jednak bohatá judikatura, tak odborná literatura. Například profesor Jelínek, považoval za toto množství menší než malé, množství, které je schopné v daném případě u dané osoby ohrozit její zdraví nebo život.⁸³ Nejvyšší soud pak k tomuto judikoval takto: „Za množství větší než malé ve smyslu § 187a odst. 1 tr.z., je třeba považovat takové množství přechovávané OPL nebo jedu, které vícenásobně – podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí ze škodlivosti jednotlivých látek – převyšuje běžnou dávku průměrného konzumenta.“⁸⁴

5.2.3. Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 188 tr. z.

Tohoto trestného činu se dopustil ten, kdo vyrobil, sobě nebo jinému opatřil anebo přechovával předmět určený k nedovolené výrobě OPL nebo jedu.⁸⁵ Zákon č. 175/1990 Sb. přinesl na první pohled nenápadnou změnu spočívající v záměně slova způsobilý za určený. Důsledky této záměny však byly významné. Podle nové úpravy již nemohlo dojít k trestnímu

⁸²Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon, ve znění zákona č. 112/1998 Sb. účinném ke dni 1. července 1998

⁸³JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 26. Vydání. Praha: Linde, 2008, s. 229.

⁸⁴R 46/2000

⁸⁵Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon, ve znění zákona č. 175/1990 Sb. účinném ke dni 1. července 1990

postihu osob v případech, kdy tyto předměty přechovávají ke zcela jiným účelům např. k chemickým pokusům, ale vždy musel být prokázán úmysl použít předmět k výrobě OPL nebo jedu.⁸⁶ I zde byla zvýšena trestní sazba, a to ze dvou na tři léta. Dále byly vytvořeny dvě nové kvalifikované skutkové podstaty, podle kterých mohl být uložen trest odnětí svobody na jeden až pět let pachateli, který tento čin spáchal ve větším rozsahu, nebo jím získal značný prospěch. Pokud pachatel spáchal tento čin vůči osobě mladší osmnácti let, hrozil mu trest odnětí svobody v trestní sazbě od dvou do osmi let.⁸⁷

Ke změnám v rámci tohoto ustanovení došlo také novelou č. 112/1998 Sb., kterou byly spojeny odstavce 2 a 3 a stanovena jednotná trestní sazba v rozmezí dvou až deseti let. Základní skutková podstata byla doplněna o vyrobení, opatření anebo přechovávání předmětu určeného k výrobě přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku. Navíc rozšířila katalog trestů o trest zákazu činnosti oproti dosavadním trestům propadnutí věci, peněžitému trestu a trestu odnětí svobody.⁸⁸

5.2.4. Šíření toxikomanie podle § 188a tr. z.

Tento trestný čin spočívající v tom, že pachatel svádí jinou osobu ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ji v tom podporuje, anebo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, byl do trestního zákoníku zařazen teprve novelou č. 175/1990 Sb. Za tento spáchání tohoto činu bylo možno uložit trest odnětí svobody až na jeden rok, zákaz činnosti nebo peněžitý trest. V případě, že pachatel tento trestný čin spáchal vůči osobě mladší než osmnáct let, naplnil kvalifikovanou skutkovou podstatu a hrozil mu trest odnětí svobody až na tři léta.

Účinností zákona č. 112/1998 Sb. byla zvýšena trestní sazby jak u základní skutkové podstaty, a to až na tři léta, tak i u kvalifikované skutkové podstaty, kde trestní sazby činila jeden až pět let.

Zákonem č. 134/2002 Sb. bylo původní ustanovení doplněno o novou kvalifikovanou skutkovou podstatu, spočívající v tom, že pachatel spáchá čin uvedený v základní skutkové podstatě tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.⁸⁹

---

⁸⁶TRÁVNÍČKOVÁ I., ZEMAN, P. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice I.* Praha:Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 22.

⁸⁷Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon, ve znění zákona č. 175/1990 Sb. účinném ke dni 1. července 1990

⁸⁸Zákon č. 140/1961 Sb. trestní zákon, ve znění zákona č. 112/1998 Sb. účinném ke dni 1. července 1998

⁸⁹Toto ustanovení představuje implementaci závazku vyplývajícího z čl. 9 Společného postupu odsouhlaseného Radou na základě článku 3 Smlouvy o Evropské unii týkající se přibližování zákonů a praxe členských států

6. Platná právní úprava podle zákona č. 40/2009 Sb.

Nový trestní zákoník, jenž nabyt účinnosti 1. ledna 2010, řadí „drogové“ delikty, stejně jako předchozí úprava, mezi trestné činy obecně nebezpečné. Tyto delikty jsou nyní upraveny v Hlavě VII (trestné činy obecně nebezpečné), Dílu 1 (trestné činy obecně ohrožující) zvláštní části trestního zákoníku v ustanoveních § 283 - § 287.

Konkrétně se jedná o tyto trestné činy:

- § 283 – Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy;
- § 284 – Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu;
- § 285 – Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou a psychotropní látku;
- § 286 – Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu;
- § 287 - Šíření toxikomanie.

Společným znakem těchto trestných činů je jejich objekt, který můžeme definovat jako „zájem na ochraně společnosti a lidí před možným ohrožením vyplývajícím z neodborného a nekontrolovatelného nakládání s určitými zákonem definovanými látkami a rovněž zájem na ochraně společnosti před ohrožením plynoucím ze zneužívání těchto látek a s tím související zájem na udržení zdravého sociálního prostředí společnosti uvnitř sebe samé.“⁹⁰

Okruh pachatelů těchto trestných činů není nijak omezen, proto je může spáchat kterákoliv trestně odpovědná osoba. K naplnění subjektivní stránky je vyžadován úmysl.

6.1. Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283)

Trestného činu podle § 283 TZ se dopustí ten, kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak opatří nebo pro jiného přechovává omamnou a psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed.

Evropské unie v boji proti narkomanii (ŠEJL, Jaroslav. § 188 a trestního zákona. *Bulletin NPC*, 2002, roč. 8, č. 4, s. 26.)

⁹⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 704.

V základní skutkové podstatě nedošlo oproti předešlé právní úpravě k žádným změnám. Stále výslovně uvádí znak nedovolenost, který spočívá v zacházení s OPL, přípravky a prekursory bez povolení. V ustanovení § 4 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách se praví, že k zacházení s návykovými látkami a přípravky je třeba povolení, nestanoví-li tento zákon dále jinak. Povolení k zacházení vydává Ministerstvo zdravotnictví na dobu pěti let v případě návykových látek a přípravků a tří let pro prekursory. Vydává se pouze k činnostem v něm uvedených a osobě bezúhonné.⁹¹

Jak již bylo zmíněno dříve, zákon o návykových látkách stanoví, jaké látky jsou považovány za OPL a navíc také, co se rozumí přípravkem obsahující OPL.⁹² Prekursory jsou nově regulovány předpisy Evropských společenství.⁹³ Za jedy považujeme chemické látky uvedené v příloze č. 1 nařízení č. 467/2009 Sb. a chemické přípravky, které obsahují nejméně 7 % takové chemické látky.⁹⁴

Zákon vymezuje několik způsobů, kterými lze naplnit objektivní stránku tohoto trestného činu. Obecně lze členit na neoprávněnou výrobu a neoprávněné nakládání se zmíněnými látkami.

Výrobou se rozumí proces, kterým je získáván OPL, přípravek obsahující OPL, prekursor nebo jed, ať už průmyslovou či řemeslnou výrobou nebo i jakýmkoli jiným zhotovením nebo vytvořením této látky neoprávněným subjektem.⁹⁵ Pod pojem výroba však nemůžeme zařadit samotné pěstování rostlin obsahujících OPL. Tímto problémem se zabýval i Nejvyšší soud, který judikoval, že: „Samotné pěstování rostliny konopí (rod Cannabis), kterou zvláštní zákon považuje za omamnou látku, nelze zároveň ztotožňovat s pojmem „výroba“. O výrobu by mohlo jít jedině v případech, pokud by rostlina konopí byla sklizena a následně došlo k jejímu neoprávněnému zpracování v procesu, v němž by jako vstupní komponent byla dále upravována, a to buď do stavu způsobilého již ke spotřebě (marihuana), anebo k získání psychotropní látky tetrahydrokanabinolu (THC). Protože zákon požaduje, aby

---

⁹¹Podrobnosti stanoví zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů

⁹²Podle ustanovení § 2 písm. b) tohoto zákona se přípravkem rozumí roztok nebo směs v jakémkoli fyzikálním stavu obsahující jednu nebo více návykových látek nebo jeden nebo více prekursorů. Jsou vymezeny v příloze č. 8 k tomuto zákonu.

⁹³Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekursorech drog; Nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. prosince 2004, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi; Nařízení Komise (ES) č. 1277/2005 ze dne 27. července 2005, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a k nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi.

⁹⁴§ 1 nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů

⁹⁵ŠÁMALOVÁ, Milada. In Šámal, Pavel a kol. *Trestní zákoník (EVK), II. díl*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2618.

pachatel takovou látku vyrobil, bylo by možno případy, kdy pěstování rostliny konopí sice směřovalo k uskutečnění výroby, avšak z určitých důvodů k ní nedošlo, podle okolností posoudit jako pokus eventuálně přípravu trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 283 TZ...⁹⁶

Mezi neoprávněně nakládání patří v první řadě dovoz, vývoz a převoz. Dovozem se rozumí faktická doprava z jiného státu do České republiky, vývozem naopak přemístění těchto látek z České republiky na území jiného státu a převozem rozumíme přepravu z mezi různými státy přes území České republiky.⁹⁷ Zde se bude jednat o tzv. tranzitní delikt,⁹⁸ např. při převozu drog přes území ČR, bude místem spáchání každé místo trasy, po které byla látka pašována.⁹⁹

Dále uvádí nabídnutí, spočívající v jednání, kterým pachatel projeví ochotu některou z látek dle § 283 odst. 1 poskytnout jinému. Postačuje i nabídka učiněná jednorázově, nabídka jakéhokoli množství drogy i taková, která má být přijata v budoucnu, přičemž již samotným projevením ochoty poskytnout drogu je tento trestný čin dokonán. Zprostředkováním pak rozumíme činnost, kterou je zajištěn kontakt mezi osobami, které s takovými látkami nakládají, ve většině případů se bude jednat o zprostředkování mezi dealerem a kupujícím. Prodej pak spočívá v jednání, kdy prodávající tuto látku již odevzdá kupujícímu za dohodnutou peněžní protihodnotu, přičemž se nemusí jednat o konečný prodej, tzn., že látka nemusí být užita, ale může sloužit k další distribuci. Pojmem neoprávněně jinak jinému opatří, rozumíme neoprávněně obstarání těchto látek jinému jiným způsobem, než je výslovně v § 283 odst. 1 uvedeno, do úvahy přichází např. darování, výměna za jinou věc, také krádež, podvod či zpronevěra a další.¹⁰⁰

Pachatel spáchá tento trestný čin přechováváním, pokud má tuto věc ve své moci (např. ukrytou na určitém místě nebo u někoho uloženou). Přechováváním rozumíme jakýkoli způsob držby. Pachatel musí přechovávat tyto látky u sebe určitou dobu, tak aby se u něj mohla projevit dispoziční moc držitele. Délka doby, po kterou musí mít pachatel mít ve své moci, aby se jednalo o přechovávání, není vymezena v zákoně, podle soudní praxe se za

---

⁹⁶R 18/2007

⁹⁷Podle ust. § 20 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve z.p.p. je ke každému jednotlivému vývozu návykových látek a přípravků třeba tzv. „vývozní povolení“ a podle § 21 cit. zák. ke každému jednotlivému dovozu návykových látek a přípravků je potřeba „dovozní povolení“, které jsou udělovány Ministerstvem zdravotnictví. Dovoz a vývoz prekursů je nyní upraven nařízením komise (ES) č. 1277/2005

⁹⁸Více např. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 65.

⁹⁹Více např. R 3/2002

¹⁰⁰ŠÁMALOVÁ, Milada. In Šámal, Pavel a kol. *Trestní zákoník (EVK), II. díl*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2620.

přechovávání alespoň několik hodin trvajícím držení těchto látek.¹⁰¹ Pokud by se jednalo pouze o chvilkové neoprávněné držení drog spočívající např. ve spolupráci obviněného s distributorem při jejich balení, byl by skutek posouzen pravděpodobněji jako pomoc k přečinu podle § 283 TZ.¹⁰² Přechovávání musí být vykonáváno pro jiného, přičemž stejně jako v případech nabízení, zprostředkování a prodeje postačí, aby pachatel přechovával i menší než malé množství drogy.¹⁰³

Ačkoli by se mohlo zdát, že ke spáchání tohoto přečinu postačí nakládání i s velmi malým množstvím drogy, není tomu zcela tak. Nejnovější judikatura NS naopak rozhodla, že u přečinu podle § 283 odst. 1 spáchaného neoprávněným nakládáním s velmi malým či nepatrným množstvím OPL je nezbytné vždy posoudit konkrétní okolnosti případu z hlediska povahy a závažnosti trestného činu a jeho společenské škodlivosti se zřetelem na zásadu subsidiarity trestní represe.¹⁰⁴ Tedy, i když v základní skutkové podstatě není uvedeno minimální množství OPL, se kterou musí být nakládáno, neznamená to, že každé neoprávněné nakládání, bude posuzováno jako tento přečin. Naopak je podle okolností konkrétního případu možno nakládání s nepatrným množstvím drog posoudit jako přestupek.

Co se týče sankcí, trestní zákoník rozšiřuje katalog trestů, které lze za naplnění základní skutkové podstaty uložit. Kromě trestů odnětí svobody v rozsahu od jednoho do pěti let, lze i uložit peněžitý trest.

Kvalifikovanou podstatu podle odst. 2 naplní ten, kdo spáchá tento trestný čin jako člen organizované skupiny, byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, ve značném rozsahu nebo ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let. Za toto jednání hrozí pachateli trest odnětí svobody na dvě až deset let nebo nově trest propadnutí majetku.

Organizovanou skupinu můžeme vymezit jako sdružení nejméně tří trestně odpovědných osob, v němž je provedena určitá dělba úkolů mezi jednotlivé členy sdružení a jehož činnost se v důsledku toho vyznačuje plánovitostí a koordinovaností, což zvyšuje pravděpodobnost úspěšného provedení trestného činu, a tím i jeho společenskou škodlivost.¹⁰⁵ Nemusí se jednat o soustavnou trestnou činnost, nýbrž postačí, když je tímto způsobem proveden i

---

¹⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2003, sp. zn. 5 Tdo 115/2003

¹⁰² PŮRY, František. Souhrn aktuální judikatury-III. Drogové trestné činy. *Trestněprávní revue*, č. 5, 2006, s. 150.

¹⁰³ ŠÁMALOVÁ, Milada. In Šámal, Pavel a kol. *Trestní zákoník (EVK), II. díl*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2620.

¹⁰⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 2. 2011, sp. zn. 8 Tdo 112/2011

¹⁰⁵ R 45/1986

jeden akt trestné činnosti.¹⁰⁶ K naplnění tohoto znaku je z povahy věci vyžadován pachatelův úmysl.¹⁰⁷ Nepostačí proto tvrzení, že pachatel o své účasti v organizované skupině vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům vědět měl a mohl.

Novou okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby je tzn. speciální recidiva pachatele. Účelem vytvoření této okolnosti je stanovit přísnější postih pachatelům, kteří v minulosti již za tento trestný čin byli odsouzeni nebo potrestáni. Odsouzením rozumíme odsouzení za tento čin za předpokladu, že rozsudek nabude právní moci, přičemž nemusí dojít k výkonu trestu. Potrestáním rozumíme, kromě samotného odsouzení, i výkon trestu, byť i částečného, pokud s jeho výkonem není spojována fikce neodsouzení. Předchozím trestem může být jakýkoli trest, tedy nejen trest odnětí svobody.¹⁰⁸

Dvě nové, výše zmiňované okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby vyžadují, aby tento trestný čin byl spáchán ve větším rozsahu vůči dítěti¹⁰⁹ a v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let.¹¹⁰ K naplnění těchto znaků postačuje, aby jednání pachatele, které je popsáno v základní skutkové podstatě směřovalo i vůči jednomu dítěti, přičemž také postačí, aby dítě bylo cílem takového jednání, aniž by drogu skutečně obdrželo. Navíc není nutné, aby pachatel znal věk takové osoby, ale postačí, že s ohledem na okolnosti (zejména její fyzickou vyspělost, vzhled, způsob chování a vyjadřování, studium určité školy apod.) a svoje osobní poměry o uvedené okolnosti vědět měl a mohl.¹¹¹

Kvalifikovanou skutkovou podstatu podle odst. 3 naplní ten, kdo tímto trestným činem způsobí, ať už úmyslně nebo nedbalostně, těžkou újmu na zdraví¹¹² nebo spáchá tento čin v úmyslu získat značný prospěch. Za značný prospěch je dle § 138 TZ považována částka nejméně 500 000 Kč, přičemž pachatel tohoto prospěchu nemusí skutečně dosáhnout, ale postačí, že jedná v úmyslu jej získat.¹¹³ V případě distribuce drog, spočívající v jejich nákupu a prodeji, platí pro posuzování prospěchu pravidlo, podle kterého je nutno od částky, za kterou pachatel drogy prodal, odečíst částku, za kterou je nakoupil.¹¹⁴

---

¹⁰⁶R 1/1980

¹⁰⁷ ŠÁMALOVÁ, Milada. In Šámal, Pavel a kol. *Trestní zákoník (EVK), II. díl.* 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2621.

¹⁰⁸ Tamtéž.

¹⁰⁹ Dítětem se dle § 126 trestního zákoníku rozumí osoba mladší osmnácti let.

¹¹⁰ Výklad pojmu „množství větší než malé“, by za stávající právní úpravy neměl činit potíže. Hodnoty u jednotlivých OPL a jedů jsou stanoveny v nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se provádí § 289 TZ.

¹¹¹ ŠÁMALOVÁ, Milada. In Šámal, Pavel a kol. *Trestní zákoník (EVK), II. díl.* 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2623.

¹¹² Za těžkou újmu na zdraví zákon podle § 122 považuje vážnou poruchu zdraví nebo jiné vážné onemocnění, které zároveň odpovídá některému z případů uvedených v § 122 odst. 2 TZ.

¹¹³ ŠÁMALOVÁ, Milada. In Šámal, Pavel a kol. *Trestní zákoník (EVK), II. díl.* 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2624.

¹¹⁴R 42/2005

Další okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby je spáchání tohoto trestného činu ve velkém rozsahu, který představuje, v porovnání s větším a značným rozsahem, největší ohrožení. Následuje spáchání tohoto činu ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let, zde se na rozdíl od odstavce 2 vyžaduje větší rozsah namísto množství větší než malé. Za tato jednání hrozí pachateli osm až dvanáct let nebo trest propadnutí majetku.

Trestný čin podle § 283 odst. 4, spáchá ten, kdo způsobí těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, opět nezáleží na tom, zda úmyslně nebo nedbalostně. Zde v porovnání s předchozí úpravou došlo k zpřísnění. Obdobné ustanovení zákona č. 140/1961 Sb. se týkalo případů, kde pachatel způsobil těžkou újmu na zdraví více osobám, tj. nejméně třem osobám.¹¹⁵ Stejně bude potrestán, ten kdo způsobí jinému z nedbalosti smrt¹¹⁶ nebo spáchá tento čin v úmyslu získat prospěch velkého rozsahu, který podle výkladového pravidla činí nejméně 5 000 000 Kč nebo spáchá tento čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech. K naplnění tohoto znaku stačí, pokud jedna ze zemí, kde organizovaná skupina působí alespoň ve dvou státech, přičemž jednou z nich může být i Česká republika.¹¹⁷ Jelikož popsaná jednání představují nejzávažnější formu tohoto trestného činu je za ně možné uložit trest odnětí svobody na deset až osmnáct let nebo propadnutí majetku.

Trestná je i příprava nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy, pokud jednání pachatele směřuje k naplnění znaků uvedených ve kvalifikovaných podstatách.

6.1.1. Vymezení znaků „větší rozsah“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“

Jak jsem výše uvedla, jde o znaky jednotlivých kvalifikovaných skutkových postat. Tyto znaky nejsou zákonem definovány a je pravděpodobné, že budou vymezeny postupně judikaturou, stejně jako pojem „množství větší než malé“ do účinnosti nařízení vlády č. 467/2009 Sb.

„Větší rozsah“ jako znak kvalifikované skutkové podstaty trestného činu dle § 283 odst. 2 písm. d) TZ býval i znakem skutkové podstaty dle § 187 odst. 2 písm. a) TrZ. Nový trestní zákoník však kromě „většího rozsahu“ rozeznává jiné okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, a to „značný rozsah“ a „velký rozsah“. Jednotlivé druhy rozsahů můžeme chápat jako měřítko závažnosti, škodlivosti či nebezpečí pro chráněné zájmy, které bylo promítnuto do trestních sazeb. Mezi těmito znaky existuje hierarchie, ale na jednom stupni závažnosti

¹¹⁵ Srov. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákon*. 6. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 1154 – 1161.

¹¹⁶ V případě úmyslného usmrcení by jednalo o trestný čin vraždy dle § 140 TZ v souběhu s trestným činem dle § 283 TZ.

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2004, sp. zn. 5 Tdo 794/2004

může být více znaků, kupříkladu „větší rozsah“ vůči dítěti mladšímu 15 let je svou závažností srovnatelný s „velkým rozsahem“ vztahujícím se k dospělému.¹¹⁸

Pokud bychom rozsahy měli porovnat pouze z kvantitativního hlediska, pak by větší rozsah byl menší než značný, a ten zas menší než velký. Při výkladu tohoto pojmu se však nelze omezit pouze na kvantitativní stránku, ale je nutné přihlídnout i ke stránce kvalitativní. Praxe nižších soudů po přijetí tohoto zákona tíhla k tomu, odvozovat tyto rozsahy násobků z „množství většího než malého“, které jsou nyní vymezeny nařízením vlády č. 467/2009 Sb.¹¹⁹ Nejvyšší soud se však s těmito postupy neztotožnil a ve svých usneseních navazuje na svou dřívější judikaturu, ve které konstatoval, že závěr o naplnění znaku spočívajícího ve spáchání trestného činu ve větším rozsahu je bezpochyby nutné opřít především o množství omamné nebo psychotropní látky, s níž pachatel nakládal. Zmíněný pojem však nelze zužovat toliko na množství příslušné látky, nýbrž je nutno brát na zřetel též její druh a kvalitu a zohlednit i další okolnosti, za nichž byl čin spáchán, tedy zejména dobu, po kterou pachatel s uvedenými látkami nakládal, počet osob, jimž je např. opatřil, prodal, pro ně přechovával, případně i další poznatky charakterizující způsob páchaní činu.¹²⁰

„Větší rozsah“ ve smyslu trestního zákona z roku 1961 směřoval vůči dospělým osobám, zatímco nyní je uváděn v souvislosti s dítětem (§ 283 odst. 2 písm. d) TZ) a dítětem mladším patnácti let (§ 283 odst. 3 písm. d) TZ). Kvalifikovaná skutková podstata vůči dospělým osobám je vázána na spáchání trestného činu ve „značném rozsahu“ (§ 283 odst. 2 písm. c) TZ) nebo „velkém rozsahu“ (§ 283 odst. 3 písm. c) TZ). Takovéto rozdělení by mohlo svádět k tomu považovat „větší rozsah“ dle § 187 tr.z. a „značný rozsah“ dle § 283 TZ za totožný, poněvadž směřují vůči stejným objektům. Tuto hypotézu však vyvrátil Nejvyšší soud. Ve svém rozhodnutí uvedl, že tyto znaky nejsou totožné, nýbrž k naplnění znaku „značný rozsah“ je nutno většího množství OPL, delší doby nakládání, většího počtu osob, jimž látky prodal, popř. vyšší finanční hodnotu, kterou tímto získal. Dále konstatoval, že co

---

¹¹⁸NOVOTNÁ, Jaroslava. Posuzování znaku „větší rozsah“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“ v Metodickém návodu Nejvyššího státního zastupitelství k drogovým trestným činům z pohledu státního zástupce v praxi. *Trestněprávní revue*, 2010, č. 9. s. 303.

¹¹⁹ Např. Krajský soud v Ostravě se při kvalifikaci jednání řídil nařízením vlády č. 467/2009 Sb. a v případě pervitinu určil množství většího rozsahu tak, že množství větší než malé (2 g) vynásobil pěti, takto by se dále určilo i značné množství, které by pak činilo nejméně 50 g. (Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 17. 2. 2010, sp. Zn. 6 To 36/2010). Naproti tomu Krajský soud v Českých Budějovicích ve svém rozhodnutí uvedl, že za účinnosti trestního zákona se za množství větší než malé považovalo 10 dávek pervitinu po 50 mg, tedy 0,5 g, zatímco za účinnosti trestního zákoníku je to více než 2 g, čímž tedy došlo k navýšení nejmenšího množství této drogy, a to čtyřnásobně. A pokud jde o větší rozsah, tak do konce roku 2009, se za něj považovalo 200 dávek po 50 mg (10 g), a po novelizaci by tento znak byl naplněn při stejném poměru, pokud by bylo zjištěno nejméně 800 dávek po 50 mg nebo 40 g pervitinu (Rozhodnutí KS v Českých Budějovicích ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. 17 T 31/2009).

¹²⁰Rozhodnutí č. 1/2006 Sb. rozh. tr. a Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 3. 2010, sp. zn. 8 Tdo 204/2010.

do množství drogy by značný rozsah měl být vícenásobkem spodní hranice většího rozsahu.¹²¹ S ohledem na toto tvrzení nelze dospět k jinému závěru než, že za nynější právní úpravy došlo ke zmírnění trestního postihu pachatelů, kteří distribuují drogy dospělým uživatelům. Jak vyplývá z důvodové zprávy k trestnímu zákoníku, je důvodem tohoto počínu zamezení přepínání trestní represe u některých okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby.¹²²

Jak jsem se již zmínila výše, znaky podmiňující použití trestní sazby vyjádřené v témž odstavci vykazují stejnou závažnost, z toho vyplývá, že „větší rozsah“ vůči dítěti, s ohledem na chráněný objekt musí být naplněn při menším množství. Nejvyšší soud se k tomuto vyjádřil takto: „Znak „většího rozsahu“, protože je vždy spojen s tím, že směřuje vůči dítěti, nebo dítěti mladšímu patnácti let [§ 283 odst. 2 písm. d), odst. 3 písm. d) TZ], bude naplněn již při podstatně menším množství drogy, než představují znaky „značného rozsahu“ podle § 283 odst. 2 písm. c) TZ a „velkého“ rozsahu podle § 283 odst. 3 písm. c) TZ.“¹²³ Tímto má zajištěna zvýšená ochrana dětí před vlivem drog, neboť právě ony jsou v porovnání s dospělou populací drogami více ohroženy, a to nejen co do negativního působení těchto látek na zdraví a život dětí, ale vzhledem k jejich sociální nevyzrálosti i co do větší možnosti ovlivňovat děti a jejich vůli a manipulovat s nimi.¹²⁴

6.2. Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu (§ 284)

Toto ustanovení přináší oproti právní úpravě obsažené v zákoně č. 140/1961 Sb. významnou změnu. Ta spočívá v rozdělení OPL do dvou kategorií podle míry jejich zdravotní a společenské nebezpečnosti¹²⁵, což se odrazilo ve vytvoření dvou skutkových podstat a ve stanovení rozdílných trestních sankcí za ně.¹²⁶

Skutkové podstata § 284 odst. 1 kriminalizuje neoprávněné přechovávání omamné látky konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli

¹²¹Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 6 Tdo 1249/2010

¹²²Srov. Důvodová zpráva k návrhu Trestního zákoníku [online]. Trestnizakonik.cz [cit. dne 14.11.2011]. Dostupné na <<http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>>.

¹²³Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010

¹²⁴Tamtéž.

¹²⁵Drogy byly takto rozděleny na základě usnesení vlády České republiky ze dne 14. listopadu 2001 č. 1177 a ze dne 22. ledna 2003 č. 88.

¹²⁶Česká republika se tímto přidala ke státům, které rozlišují mezi „tvrdými“ a „měkkými“ drogami. V rámci EU mezi ně patří Nizozemsko, Itálie, Irsko, Španělsko, Švédsko a Finsko. Velká Británie rozlišuje 3 stupně nebezpečnosti drog, naopak ve státech jako Belgie, Dánsko, Francie, Lucembursko, Německo, Portugalsko a Řecko se tato diferenciací neuplatňuje. (ŠEJVL, Jaroslav. Problematika držby omamných a psychotropních látek pro vlastní potřebu, a případné částečné legalizace OPL. *Bulletin NPC*, 2001, roč. 7, č. 1., s. 13.)

tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC) pro vlastní potřebu v množství větším než malém. Za toto jednání hrozí pachateli trest odnětí svobody až na jeden rok, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Přechovávání jiných OPL nebo jedů je trestné podle § 284 odst. 2. Jinými OPL rozumíme všechny látky, které jsou uvedeny v přílohách 1 až 7 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, s výjimkou těch, jejichž přechovávání je trestné podle prvního odstavce. Za naplnění této skutkové podstaty pachateli hrozí trest odnětí svobody až na dvě léta a další tresty jako u přechování „měkkých drog“.

Výše jsem již uvedla, že neoprávněné přechovávání, kterým se rozumí jakákoli držba těchto látky, musí být vykonávána pouze pro osobní potřebu, neboť přechovávání pro jiného by bylo posuzováno podle § 283 TZ.

Nová právní úprava, obdobně jako ta předchozí, uvádí znak „množství větší než malé“, který kritériem odlišujícím tento trestný čin od korespondujícího přestupku. Přístup k jeho určení se ale podstatně změnil. Před 1. lednem 2010 byl výklad tohoto pojmu svěřen soudní praxi, podle níž bylo za „množství větší než malé“ považováno množství, které vícenásobně, v závislosti na ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí ze škodlivosti jednotlivých látek, převyšuje běžnou dávku průměrného konzumenta.¹²⁷ Navíc k jeho určení sloužily také interní předpisy policie a státního zastupitelství,¹²⁸ které však pro soudní rozhodování nebyly závazné.¹²⁹ Nová právní úprava zvolila přístup odlišný. Hodnoty „množství většího než malého“ jsou nyní závazně stanoveny nařízením vlády č. 467/2009 Sb.,¹³⁰ které provádí zmocňující ustanovení § 289 odst. 2 TZ.

Z tohoto nařízení vyplývá, že za množství větší než malé bude považováno držení více než 15 gramů marihuany (tj. sušené listí a výhonky konopí) a více než 5 gramů hašiše (tj. pryskyřice z konopí), zároveň však drogy, které dosahují dané hmotnosti, musí obsahovat stanovené nejmenší množství účinné psychotropní látky, které u marihuany činí 1,5 gramu a u hašiše 1 gram.¹³¹ Osobně považuji hodnoty množství většího než malého u konopných drog za příliš vysoké a srovnáme-li hodnoty uvedené ve jmenovaném nařízení s hodnotami

---

¹²⁷R 46/2000

¹²⁸Konkrétně se jednalo o Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně č. 6/2006, ze dne 27. dubna, jímž se upravují podrobnosti postupu státních zastupitelství při postihu trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187a tr. zák. a Závazný pokyn Policejního prezidenta č. 86/2006, ze dne 7. září 2006.

¹²⁹ZEMAN, Petr. Drogové trestné činy podle trestního zákoníku v kontextu formálního pojetí trestného činu. In D. Sehnálek et. al. (eds.). *Dny práva – 2009 – 3. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2009, s. 1029 – 1042.

¹³⁰Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů.

¹³¹Viz příloha 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb.

stanovenými v pokynu obecné povahy Nejvyšší státní zástupkyně, docházím k závěru, že zde došlo k výraznému zmírnění v postihování přechování těchto látek, a to několikanásobně. Stačilo, aby vzorek marihuany obsahoval 0,37 g účinné látky, nyní je potřeba 1,5 g. Také v případech „tvrdých drog“ došlo v porovnání s výše zmíněným pokynem k navýšení hodnot, ale ne k tak markantnímu.¹³² Myslím si, že stanovení takto vysoké hranice odděluje trestný čin od přestupku, povede k vyšší nabídce těchto drog a usnadňuje distribuci. Podle mého názoru, příležitostný nebo obyčejný konzument u sebe běžně nepřechovává takové množství drog, a proto bude toto ustanovení využíváno zejména u těch pachatelů, kterým se neprokáže úmysl drogu dále distribuovat.

Navýšení hodnot „množství většího než malého“ však není jediným problémem této právní úpravy. Kritizována je i forma obecně závazného právního předpisu, v níž jsou hodnoty uvedeny. Nařízení, totiž jako podzákonný právní předpis, nespňuje požadavek zákonné formy pro trestněprávní předpisy. Takto zvolené řešení koliduje s principem *nullum crimen sine lege scripta*, jakožto základním principem trestního práva.¹³³ Na druhou stranu takto pevně stanovené hranice posilují právní jistotu a naplňují požadavek určitosti trestněprávní normy v souladu se zásadou *nullum crimen sine lege certa* a jsou také nástrojem ke sjednocení soudní praxe.¹³⁴ Nabízí se jediné řešení, a to stanovit hodnoty v zákoně.

Naplní-li pachatel kvalifikovanou skutkovou podstatu, tj. přechovává OPL nebo jedy ve větším nebo značném rozsahu, pak zákon nerozlišuje mezi konopnými a jinými drogami a vztahuje se na ně stejná trestní sazba.

Ustanovení § 284 TZ je subsidiární skutkovou podstatou ve vztahu k ustanovení § 283. Jeho dosah je ale užší, neboť se nevztahuje na přechovávání přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku a prekursoru.

6.2.1. Problematika trestnosti držení drog pro vlastní potřebu

Dříve než se ponořím do jádra problému, chtěla bych uvést, že trestnost přechování drog z historického hlediska není ničím neobvyklým a pouze v poměrně krátkém období 90. let bylo přechovávání drog pro vlastní potřebu beztrestné. Kriminalizaci držení drog pro vlastní potřebu, která byla zavedena zákonem č. 112/1998 Sb. předcházela vášnivá diskuze,

---

¹³²Viz příloha 2 Pokynu obecné povahy č. 6/2000, nejvyššího státního zástupce, jímž se upravují podrobnosti postupu státních zastupitelství při postihu trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187a tr. zák.

¹³³JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 709-710.

¹³⁴ZEMAN, P. a kol. *Vybrané aspekty drogového problematiky z pohledu občanů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, s. 27.

kteřá rozdělila veřejnost na dva tábory. I nyní má tento represivní přístup vůči držitelům drog mnoho příznivců i odpůrců.

Příznivci tohoto kroku argumentovali zejména potřebou dostat závazkům, které pro Českou republiku vyplývají z mezinárodního práva, zefektivněním potírání obchodu s drogami, neboť se v praxi často stávalo, že pouliční dealeři argumentovali tím, že jimi držená droga je pro jejich vlastní potřebu. Dále argumentují tím, že dojde ke snížení dostupnosti nezákonných drog a ke snížení počtu uživatelů.¹³⁵

Naproti tomu odpůrci této kriminalizace argumentovali tím, že toxikomanie je formou netrestného sebepoškozování, je považována za nemoc, kterou je třeba léčit ne trestat. Závislí na drogách budou zatlačeni toxikomanů do ještě větší ilegality, kteří pak přestanou z důvodu obavy trestního stíhání vyhledávat odbornou lékařskou či terapeutickou pomoc, což povede k šíření nakažlivých chorob.¹³⁶ Dojde ke zvýšení ceny drog, čímž se logicky zvýší také nelegální zisky zločineckých skupin, drogových kartelů a toto povede ke zvýšení obecné motivace k zapojení se do prodejního řetězce, s čímž nutně bude souviset nárůst trestné činnosti (včetně dealerství drog) páchané především příslušníky sociálně slabších vrstev za účelem obstarání si finančních prostředků na nákup drogy. Poukazují také na zvýšené náklady spojené s touto kriminalizací, které by mohly být využity mnohem účelněji.¹³⁷

Osobně nejsem zastáncem tvrdé represe vůči uživatelům drog, zde souhlasím s argumentem odpůrců, kteří považují toxikomanií za nemoc, kterou je v první řadě třeba léčit. Avšak cestu úplné beztrestnosti bych také nezvolila jako vhodné řešení. Možnost trestního postihu dává společnosti najevo, že určité jednání je nežádoucí, což užívání drog zcela jistě je. Navíc právní úprava dovoluje namísto nepodmíněného trestu užít některé z alternativních řešení, která kromě jiného zahrnují i léčebné a terapeutické postupy orientované na léčení závislosti na návykových látkách, což je mě pro dostatečným kompromisem.

---

¹³⁵TRÁVNÍČKOVÁ I., ZEMAN, P. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice I*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 24.

¹³⁶JURÁKOVÁ, I. *Trestněprávní postih toxikomanů*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. s. 100-101.

¹³⁷JURÁKOVÁ, I. Několik poznámek ke kriminalizaci držení drog pro vlastní potřebu. *Právní rozhledy*. 1999, č. 1, s. 15.

6.3. Nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku (§ 285)

Trestný čin podle § 285 obsahuje dvě základní skutkové podstaty, které navazují na diferenciaci drog pro vlastní potřebu. Podle § 285 odst. 1 bude trestně stíhán ten, kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí. Za toto jednání hrozí pachateli mírnější trestní sankce než za jednání popsané v § 285 odst. 2, kdy pachatel neoprávněně pěstuje pro vlastní potřebu v množství větším než malém houbu nebo rostlinu, jinou než konopí, obsahující OPL.

V případě pěstování rostliny konopí hrozí jejímu pěstiteli trest odnětí svobody až šest měsíců, zatímco za pěstování hub a jiných rostlin obsahujících OPL lze uložit trest odnětí svobody až na jeden rok. Obě jednání lze ještě postihnout peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Tato privilegovaná skutková podstata bude aplikována výhradně na pěstování pro vlastní potřebu, v případech, kdy jsou tyto rostliny pěstovány pro výrobu, bude se na ně vztahovat přísnější ustanovení § 283 TZ.¹³⁸

Za rostlinu konopí ve smyslu § 285 odst. 1 se považují ty odrůdy konopí, které obsahují více než 0,3 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů ze své celkové hmotnosti.¹³⁹¹⁴⁰ Pojmem houba se ve smyslu tohoto ustanovení rozumí pouze houby obsahující OPL, a které jsou zároveň vymezeny v příloze č. 1 nařízení vlády č. 455/2009 Sb.¹⁴¹ Rovněž jsou v příloze tohoto nařízení vyjmenovány rostliny, které se považují za jiné rostliny obsahující OPL¹⁴² a hodnoty, které budou považovány za množství větší než malé u jednotlivých rostlin nebo hub.¹⁴³

---

¹³⁸ŠÁMALOVÁ, Milada. In Šámal, Pavel a kol. *Trestní zákoník (EVK), II. díl*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2640.

¹³⁹§ 24 písm. a) zák. č. 167/1998 Sb., stejně tak příloha č. 1 nařízení vlády č. 455/2009 Sb.

¹⁴⁰Zákonem je dovoleno pěstovat druhy a odrůdy rostliny konopí, které obsahují nejvýše 0,3 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů (tzv. technické konopí). Avšak i pro pěstování takového konopí platí zvláštní režim. V případě, že je tato rostlina pěstována na celkové ploše větší než 100 m², má podle § 29 zákona č. 167/1998 Sb., pěstitel ohlašovací povinnost vůči místně příslušnému celnímu orgánu.

¹⁴¹Nařízení vlády č. 455/2009 Sb, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku.

¹⁴²Bude se jednat např. o opiový mák a keře koka nebo rostliny obsahující meskalin.

¹⁴³Podle přílohy č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb, se za množství menší než malé u rostlin konopí a jiných rostlin obsahujících omamnou a psychotropní látku považuje pět kusů těchto rostlin, u hub pak 40 kusů. Pokud množství pěstovaných rostlin nedosáhne požadovaného počtu, bude skutek posuzován jako přešůpek podle § 30 odst. 1, pís. k) přešůpkového zákona týkající se neoprávněného pěstování rostlin nebo hub obsahující OPL pro vlastní potřebu v malém množství.

Obdobně jako v § 284 TZ nerozlišuje trestní zákoník mezi druhy omamných a psychotropních látek, pokud jsou zmíněné rostliny nebo houby pěstovány ve větším nebo značném rozsahu.¹⁴⁴ Pachateli pak za pěstování zmíněných rostlin ve větším rozsahu hrozí trest odnětí svobody až na tři léta nebo peněžitý trest, za pěstování ve značném rozsahu pak trest odnětí svobody na šest měsíců až pět let.

Důvodem zavedení této skutkové podstaty byla potřeba odstranit nejasnosti ohledně právní kvalifikace¹⁴⁵ pěstování rostlin obsahující OPL a také náležitě odlišit pěstování rostlin a hub obsahujících OPL tzv. samozásobiteli od pěstování takových rostlin a hub za účelem další distribuce.¹⁴⁶

Nutno však uvést, že se vztahuje pouze na stádium pěstování, což fakticky zahrnuje období od zasetí semene nebo zasazení výpěstku rostliny a následnou péči o rostliny a popř. její sklizeň. V případě kdy by byla rostlina dále zpracována do stavu způsobilého ke spotřebě (např. rostlina konopí by byla usušena) nejednalo by se o pěstování ale o výrobu, které je trestná podle § 283 TZ.¹⁴⁷

6.4. Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu (§ 286)

Trestného činu podle § 286 TZ se dopustí ten, kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává precursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě¹⁴⁸ OPL, přípravku, který obsahuje OPL, nebo jedu. Toto ustanovení odpovídá, až na několik menších úprav, ustanovení § 188 TrZ. V rámci základní skutkové podstaty došlo oproti předchozí právní úpravě ke dvěma změnám. První změnou je možnost trestně stíhat osoby, které vyrábějí, opatřují nebo přechovávají precursor.¹⁴⁹ Druhou změnou je pak snížení dolní hranice trestní sazby trestu odnětí svobody. Zatímco nyní je možno za toto jednání uložit trest

¹⁴⁴Při posuzování těchto zákonných znaků se použijí stejná kritéria jako u § 283 TZ.

¹⁴⁵Srovnej např. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2006, sp. zn. 3 Tdo 687/2006

¹⁴⁶Důvodová zpráva § 285 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹⁴⁷ŠÁMALOVÁ, Milada. In Šámal, Pavel a kol. *Trestní zákoník (EVK), II. díl*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2640.

¹⁴⁸Předmětem určeným k nedovolené výrobě může v zásadě cokoli, co lze užít k výrobě drogy nebo jedu, zejména se bude jednat o přístroje, zařízení a jejich součásti, ale i suroviny a jiné pomocné látky, které se při výrobě drog používají. (JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 711-712.)

¹⁴⁹Toto rozšíření je důsledkem požadavků vyplývajících z Úmluvy OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami ze dne 20. 12. 1988, provedená vyhláškou č. 462/1991 Sb. (ŠÁMALOVÁ, Milada. In Šámal, Pavel a kol. *Trestní zákoník (EVK), II. díl*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2645).

odnětí svobody až na pět let, podle dřívější úpravy byla trestní sazba stanovena v rozsahu od jednoho do pěti let. Nadále je možno za spáchání tohoto trestného činu samostatně uložit peněžitý trest, zákaz činnosti nebo trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Předmětem určeným k nedovolené výrobě může v zásadě cokoli, co lze užít k výrobě drogy nebo jedu, zejména se bude jednat o přístroje, zařízení a jejich součásti, ale i suroviny a jiné pomocné látky, které se při výrobě drog používají.¹⁵⁰ Jelikož tímto předmětem mohou být i věci běžné potřeby nezáleží na tom, zda jsou vyrobeny, opatřeny nebo přechovávány oprávněně nebo neoprávněně. Toto však neplatí v případě výroby, opatření a přechování prekurzorů, kde k naplnění skutkové podstaty podle § 286 TZ dojde pouze v případě oprávněné výroby, opatření a přechovávání. V opačném případě by jednání bylo kvalifikováno podle § 283 TZ.

Trestem odnětím svobody od dvou do deseti let může být potrestán ten, kdo tímto jednáním získá značný prospěch, a to jak pro sebe a tak pro jiného. Nově je možno podle odst. 2 odsoudit toho, kdo se tohoto jednání dopustí jako člen organizované skupiny, v návaznosti na § 283 TZ je vyžadováno, aby byl tento trestný čin spáchán ve větším rozsahu vůči dítěti nebo ve značném rozsahu vůči dospělému. I zde došlo k zmírnění trestního postihu, neboť podle předchozí právní úpravy stačilo k naplnění kvalifikované skutkové podstaty vůči osobě mladší 18 let jakékoliv množství a vůči dospělému bylo vyžadováno množství větší.

Obecně pojmy větší nebo značný rozsah vyjadřují vysoký stupeň škodlivosti trestného činu. Ačkoli jsou stejné znaky obsaženy v ustanoveních vztahující se k nakládání s OPL,¹⁵¹ není obsah pojmů větší nebo značný rozsah podle § 286 TZ s nimi totožný. Kritériem pro posouzení těchto znaků v tomto případě bude zejména charakter předmětu, zda se jedná o surovinu nebo přístroj, zda jde o komplexní zařízení k výrobě nebo je pouze součástí, kvalita předmětu a jeho úloha při výrobě drogy, četnost těchto jednání, množství takto vyrobených, opatřených nebo přechovávaných předmětů nebo množství, druh, kvalita, účinek látky, k jejíž výrobě byl takovýto předmět určen.¹⁵²

Tento trestný čin má svou povahou blízko k přípravě trestného činu podle § 283 TZ. Základní rozdíl mezi těmito trestnými činy spočívá v tom, že příprava musí vždy směřovat k individuálně určenému trestnému činu, zatímco podle ustanovení § 286 TZ je trestný pachatel, který vyrobí, opatří nebo přechovává prekurzor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku, který obsahuje OPL, nebo

---

¹⁵⁰JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 711-712.

¹⁵¹Konkrétně § 283 odst. 2, písm. c), d) a § 284 odst. 3, 4 trestního zákoníku.

¹⁵²JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2009, s. 362.

jedu, který je však pouze obecně určen k takové nedovolené výrobě, bez vztahu ke konkrétnímu, individuálně určenému trestnému činu.¹⁵³

Mezi trestnými činy dle § 283 TZ a § 286 TZ existuje poměr subsidiarity. Zda se v konkrétním případě použije primárního nebo subsidiárního ustanovení bude záviset na úmyslu pachatele. Pokud si pachatel opatří takový předmět v úmyslu uvedené látky vyrábět, má přednost použití primárního ustanovení o přípravě k trestnému činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a jedy podle § 20 odst. 1, § 283 odst. 2 až 4 TZ. Protože příprava k trestnému činu je trestná jen u zvlášť závažných zločinů, musí pachatel spáchat tento trestný čin za okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby.¹⁵⁴

6.5. Šíření toxikomanie (§ 287)

Poslední drogový delikt, šíření toxikomanie, spáchá ten, kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu¹⁵⁵ nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří.

Základní skutková podstata § 287 TZ přebírá znění skutkové podstaty podle § 188a TrZ s jedinou změnou, a to zúžením okruhu sankcí o trest peněžitý, přičemž je nadále možno uložit trest odnětí svobody až na tři léta a zákaz činnosti.

Nová úprava rozšířila dosavadní výčet okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby o znak „jako člen organizované skupiny“ a zařadila zcela nový třetí odstavec.

Kvalifikovanou skutkovou podstatu naplní tedy ten, kdo se popsaného jednání dopustí vůči dítěti, jako člen organizované skupiny, tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem. Za toto jednání může být pachatel potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem. Přísněji, tj. na dvě až osm let, bude pachatel potrestán, pokud se daného jednání dopustil vůči dítěti mladšímu 15 let.

Formy svádění, podporování, podněcování a šíření zákon nevymezuje. Za svádění je považováno zejména přemlouvání konkrétních osob ke zneužívání návykových látek, poučení nebo předvedení způsobu zneužívání návykových látek.

Podporováním pak rozumíme jednání spočívající v psychické nebo fyzické pomoci směřující jak vůči osobě začínající se zneužíváním, tak i vůči osobě, která již návykové látky

¹⁵³ŠÁMALOVÁ, Milada. In Šámal, Pavel a kol. *Trestní zákoník (EVK), II. díl*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2645-2646.

¹⁵⁴R 19/2004/I

¹⁵⁵Vymezeny v § 130 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník.

jiné než alkohol zneužívá. Naopak za podporu nebude považováno, např. rozdávání injekčních stříkaček, poskytování rad nebo poučení z oblasti hygieny a zdravotních zásad, ze strany organizací, jejichž účelem je snížení negativních sociálních a zdravotních dopadů a poškození způsobovaných užíváním drog.

Podněcováním ke zneužívání takových látek se rozumí projev, kterým pachatel zamýšlí vzbudit u jiných blíže neurčených osob rozhodnutí vedoucí ke zneužívání návykových látek jiných než alkohol.

Šíření je pak jednání směřující k rozšíření zneužívání takových látek, které je stejně jako podněcování směřuje k blíže nekonkretizovaným osobám, přičemž nezáleží na tom, jestli tak bude učiněno ústně, tiskem, nebo za pomoci jiného sdělovacího prostředku.¹⁵⁶

Na základě tohoto ustanovení lze trestně postihnout i vyjmenovaná jednání vztahující se k zneužívání takových návykových látek, jako jsou ředidla, barviva, různé čisticí prostředky, jejichž držení nebo nakládání s nimi nelze postihnout podle § 283 ani § 285 TZ,¹⁵⁷ a to za předpokladu, že jsou způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací či rozpoznávací schopnosti nebo jeho sociální chování.

Jelikož se jedná o úmyslný ohrožovací trestný čin, pak k naplnění jeho zákonných znaků nebude nutné, aby osoby, jimž je jednání pachatele určeno, jím byly skutečně ovlivněny.¹⁵⁸

I zde existuje vztah subsidiarity mezi trestným činem šíření toxikomanie a nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a jedy. Tento poměr vylučuje jejich jednočinný souběh, a proto bude jednání vykazující znaky obou těchto trestných činů posouzeno jen jako trestný čin nedovolené výroby podle § 283 TZ.¹⁵⁹ Naopak není vyloučen jednočinný souběh tohoto trestného činu s trestným činem ohrožování výchovy dítěte podle § 201 TZ.¹⁶⁰

---

¹⁵⁶ŠÁMALOVÁ, Milada. In Šámal, Pavel a kol. *Trestní zákoník (EVK), II. díl*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2645.

¹⁵⁷JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2009, s. 363.

¹⁵⁸R 17/1999

¹⁵⁹T 681/2004

¹⁶⁰ŠÁMALOVÁ, Milada. In Šámal, Pavel a kol. *Trestní zákoník (EVK), II. díl*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 2653.

7. Trestněprávní sankce drogových deliktů

Trestní zákoník rozeznává dva druhy trestních sankcí, a to tresty a ochranná opatření. Trestní sankce představují hmotněprávní reakci státu za spáchaný trestný čin, případně za čin jinak trestný, za něž se ukládají ochranná opatření. Účelem těchto sankcí je zajistit ochranu společnosti. Pachatelům lze tyto sankce uložit za splnění zákonem stanovených podmínek vedle sebe i samostatně.¹⁶¹

7.1. Tresty a alternativy k trestnímu postihu

Podle současné právní úpravy lze uložit za všechny drogové trestné činy trest odnětí svobody. Kromě toho je možné uložit i některý z alternativních trestů, které za konkrétní trestný čin výslovně stanovuje trestní zákon nebo některý z trestů uvedených v § 53 odst. 2 TZ, i když je zákon u daného trestného činu výslovně nestanovil. Navíc při sankcionování tohoto druhu trestné činnosti, zejména té méně závažné, lze využít i některou z forem trestněprávních odklonů.

Nejpřísnější postih hrozí pachatelům trestného činu podle § 283 TZ, neboť se jedná o nejzávažnější formu této trestné činnosti. U těchto pachatelů, kteří vyrábějí drogy či s nimi obchodují za účelem zisku, se vyžaduje přísný postih, jenž má zásadně podobu nepodmíněného trestu odnětí svobody a jen výjimečně lze u nich využít alternativy k nepodmíněnému trestu odnětí svobody (např. pokud jednali v tísní, byli svedeni ke skupinové trestné činnosti, ale podíleli se na ní jen ve velice malém rozsahu apod.).¹⁶² Tato tvrzení odpovídají i soudní praxi. Již delší dobu se podíl nepodmíněných trestů ukládaných za drogovou trestnou činnost pohybuje okolo 30 %, a z toho v 81 % byl tento trest uložen právě v souvislosti s trestným činem nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL a jedy (nejčastěji s pervitinem).¹⁶³

Jiný přístup v sankcionování by měl být zvolen v případě pachatelů, kteří se drogové činnosti dopouštějí proto, aby získali finanční prostředky na obstarání drog, pokud jsou sami jejich uživateli nebo tyto látky přechovávají pro sebe v množství větším než malém. U těchto pachatelů není motivem trestné činnosti finanční zisk, ale často jejich závislost, proto je u této skupiny pachatelů primárně na místě psychologické, léčebné nebo jiné vhodné působení

¹⁶¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 395.

¹⁶² SOTOLÁŘ, A. Úmluvy OSN a zahraniční legislativa o omamných a psychotropních látkách. In *Drogy a drogové závislosti I: Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003, s. 63-64.

¹⁶³ *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2009*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010, s. 90.

zaměřené na to, aby ukončili užívání drog. Zvolené řešení by mělo jednak odstranit příčiny trestné činnosti, jeho cílem by měla být motivace k životu bez konfliktu se zákonem a zároveň by mělo vést pachatele k tomu, aby si uvědomil odsouzenihodnost svého jednání, negativní důsledky a újmu tímto jednáním způsobenou.¹⁶⁴

K dosažení tohoto cíle trestní zákoník nabízí celou řadu institutů. Jedním z nich je trest podmíněného odsouzení dle § 81 TZ, kdy soud může navíc odsouzenému uložit přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 TZ, přičemž v souvislosti s drogovou trestnou činností přichází do úvahy zejména povinnost, aby se podrobil léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením nebo povinnost zdržet se požívání návykových látek. Další možností je podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem. Jedná se o přísnější alternativu, která spočívá v pravidelném osobním kontaktu odsouzeného s úředníkem probační a mediační služby, při kterém dochází k realizaci probačního plánu a ke kontrole dodržování podmínek uložených odsouzenému soudem nebo vyplývajících ze zákona. Využívá se, je-li třeba zvýšeně sledovat a kontrolovat chování pachatele a poskytnout mu potřebnou péči a pomoc ve zkušební době.¹⁶⁵

Také je možno využít tzv. alternativ k potrestání, tj. upuštění od potrestání (§ 46 TZ) nebo podmíněné upuštění od potrestání s dohledem (§ 48 TZ). O využití těchto institutů lze uvažovat, pokud samotné projednání trestní věci před soudem a vyslovení viny bez uložení trestu postačí k naplnění účelu trestního zákoníku. Zároveň musí být splněny i další zákonem stanovené podmínky.¹⁶⁶ Za stejných podmínek pouze s rozdílem, že soud považuje za potřebné po stanovenou dobu sledovat chování pachatele, soud může soud rozhodnout o podmíněném upuštění od potrestání s dohledem, přičemž stanoví zkušební dobu až na jeden rok a uloží pachateli dohled. Opět lze stanovit přiměřená opatření a přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 TZ.

U tohoto druhu trestné činnosti lze také zvažovat použití alternativních postupů, které umožňuje trestní řád. Jde především o využití tzv. odklonů v trestním řízení, a to narovnání¹⁶⁷

---

¹⁶⁴SOTOLÁŘ, A. Úmluvy OSN a zahraniční legislativa o omamných a psychotropních látkách. In *Drogy a drogové závislosti I: Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003, s. 64.

¹⁶⁵JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 367-372.

¹⁶⁶§ 46 TZ stanovil tyto podmínky: pachatel spáchal přečin, jeho spáchání lituje, projevuje účinnou snahu po nápravě a vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu, dosavadnímu životu pachatele lze důvodně předpokládat, že pouhé projednání věci postačí k jeho nápravě i k ochraně společnosti.

¹⁶⁷Dle § 309 TŘ lze narovnání schválit za předpokladu, že obviněný zaplatí poškozenému vzniklou škodu nebo jinak odčiní újmu způsobenou přečinem, přispěje odpovídající částkou na veřejně prospěšné účely, pokud lze takovýto způsob vyřízení věci považovat za dostačující.

a podmíněné zastavení trestního stíhání¹⁶⁸. Samozřejmě je možno využít některý z alternativních trestů, které jsou vyjmenovány v § 53 odst. 2 TZ, kde se jako vhodné jeví především obecně prospěšné práce a domácí vězení.

V souvislosti s tresty za drogové delikty je nutno zmínit změnu, týkající se přitěžujících okolností, jakožto prostředku individualizace trestu, kterou přinesla nová právní úprava, dle § 42 pís. p) je soud oprávněn nepovažovat recidivu za přitěžující okolnost, jedná-li se o pachatele, který je uživatelem drog a spáchal trestný čin pod jejich vlivem nebo v souvislosti s jejich užíváním, pokud započal léčení nebo započal jiná potřebná opatření k jeho zahájení. Podle předchozí úpravy soud nemusel přihlídnout k recidivě pouze u uživatelů drog, kteří opětovně drželi OPL pro vlastní potřebu podle § 187a odst. 1 TrZ.

7.2. Ochranná opatření ukládána osobám drogově závislým

Trestní zákon rozeznává celkem čtyři druhy ochranných opatření, a to ochranné léčení, zabezpečovací detenci, zabránění věci a jiné majetkové hodnoty a ochrannou výchovu, kterou upravuje zákon o soudnictví mládeže.

Prvním z ochranných opatření je ochranné léčení. Ochranné léčení může být uloženo samostatně¹⁶⁹, vedle trestu nebo při upuštění od potrestání. U pachatelů zneužívajících návykové látky přichází v úvahu jeho uložení vedle trestu nebo při upuštění od potrestání podle § 46 TZ, případně u podmíněného upuštění od potrestání s dohledem podle § 48 TZ, kde jej uloží za předpokladu, že nebude postačovat uložení léčení v podobě přiměřené povinnosti ve smyslu § 48 odst. 4 písm. c) TZ, které není ochranným léčením.

Ustanovení § 99 odst. 2 pís. b) TZ výslovně zmiňuje zneužívání návykových látek. Na základě tohoto ustanovení může soud uložit ochranné léčení, jestliže se jedná o pachatele, který zneužívá návykovou látku, spáchal trestný čin pod jejím vlivem (např. trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky) nebo v souvislosti s jejím zneužíváním (např. trestný čin krádeže za účelem opatření si peněz na nákup drog). Oddávání se zneužívání látek musí být trvalého rázu, musí jít o takové požívání drog, které má povahu chorobného návyku. Tato podmínka proto nebude naplněna, pokud se jednalo o ojedinělé užití drog. Proto je v každé takové věci nezbytné vyžádat si odborné vyjádření nebo přímo znalecký posudek lékaře

---

¹⁶⁸ Dle § 306 TŘ lze druhého z odklonů využít v případě, kdy se obviněný k přečinu dozná a zároveň projeví reálnou, vážně míněnou snahu o odstranění následků a i vzhledem k osobě pachatele a k okolnostem případu lze podmíněné zastavení trestního stíhání považovat za dostačující.

¹⁶⁹ Dle § 99 odst. 1 TZ soud uloží toto opatření, jestliže pachatel činu jinak trestného není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný.

věnujícího se osobám užívajících drogy, případně zdravotnického zařízení zabývajících se protitoxikomanickou léčbou, aby posoudil stádium vývoje a stav drogové závislosti.¹⁷⁰

Trestní zákoník stanovil u ochranných léčení ve spojení se zneužíváním návykových látek určitá specifika. Prvním z nich je možnost soudu uvážit, zda jej uloží či ne. Podle § 99 odst. 2 pís. b) soud léčení neuloží, je-li vzhledem k osobě pachatele zřejmé, že jeho účelu nelze dosáhnout. Půjde zejména o případy, kdy je léčení pachatelem odmítáno, neboť dlouholeté zkušenosti potvrzují, že zásadní význam pro jeho úspěšné zvládnutí tkví především v náležité motivaci a spolupráci léčené osoby.¹⁷¹ Druhé specifikum spočívá v trvání ochranného léčení. Na rozdíl od jiných ochranných léčení, je v případech pachatelů zneužívajících návykovou látku umožněno ukončit léčení proti závislosti na OPL i během jeho výkonu, pokud se zjistí, že jeho účelu nelze dosáhnout. Navíc pokud by trvalo nebezpečí, že odsouzený spáchá další trestný čin, soud v rozhodnutí o propuštění z ochranného léčení uloží odsouzenému dohled nad jeho chováním až na dobu pěti let.

Další v řadě je zabezpečovací detence. Jejím účelem je také léčebné působení na osoby, které vzhledem ke své duševní poruchy mohou být velmi nebezpečné pro společnost. V porovnání s ochranným léčením představuje podstatně intenzivnější opatření a je určena pro ty nejnebezpečnější osoby.¹⁷² Obdobně ji lze uložit samostatně i vedle trestu.¹⁷³

Se zneužíváním návykových látek souvisí § 100 odst. 2, pís. b) TZ, podle něj soud může uložit zabezpečovací detenci pachateli, který se oddává zneužívání návykové látky, znova spáchal zločin, ač již byl pro zločin¹⁷⁴ spáchaný pod vlivem návykové látky nebo v souvislosti s jejím užíváním odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nejméně na dvě léta. A zároveň nelze očekávat, že by bylo možné dosáhnout uložením ochranného léčení dostatečné ochrany společnosti, a to i s přihlédnutím k již projevenému postoji pachatele k ochrannému léčení.

---

¹⁷⁰PÚRY, František, a kol. K problematice trestně právního postihu přechovávání drog pro vlastní potřebu. *Právní rozhledy*, č. 11, 1999, s. 581-583.

¹⁷¹ŠÁMAL, Pavel. K úpravě ochranného léčení v trestním zákoníku. *Trestněprávní revue*, č. 4, 2010, s. 101.

¹⁷²JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 429.

¹⁷³Podrobnosti v § 100n TZ.

¹⁷⁴Zákon č. 330/2011 Sb. znění účinný od 1. 12. 2011, změnil podmínky pro uložení zabezpečovací detence. Původně bylo možno zabezpečovací detenci uložit za zvlášť závažný zločin. Novela také zmírňuje podmínky pro změnu ochranného léčení na zabezpečovací detenci. Nyní lze změnit pouze za podmínek § 99 odst. 5 TZ, který vyžaduje, aby pro tuto změnu byly splněny předpoklady pro uložení zabezpečovací detence, podle nové úpravy bude možno změnit i bez těchto podmínek, jestliže uložené a vykonávané ochranné léčení neplní svůj účel nebo nezajišťuje dostatečnou ochranu společnosti, zejména v případech, že pachatel utekl ze zdravotnického zařízení, užil násilí vůči zaměstnancům zdravotnického zařízení nebo jiným osobám ve výkonu ochranného léčení nebo opakovaně odmítl vyšetřovací nebo léčebné výkony či jinak projevil negativní postoj k ochrannému léčení.

Otázkou zůstává, zda zločin, za který je zabezpečovací detence ukládána, musí být spáchán pod vlivem návykové látky nebo v souvislosti s jejím užíváním. Podle profesora Jelínka zákon výslovně nevyžaduje, aby zločin, za který je zabezpečovací detence ukládána, byl spáchán pod vlivem návykové látky nebo v souvislosti s jejím užíváním, proto se tato podmínka vztahuje na spáchání předchozího zločinu.¹⁷⁵

---

¹⁷⁵JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 431.

8. Srovnání české právní úpravy drogových deliktů s právní úpravou Polské republiky

Drogová problematika v Polsku je upravena v samostatném právním předpise, a to v zákoně o boji proti drogové závislosti z roku 2005.¹⁷⁶ Tento zákon upravuje drogovou problematiku komplexně. Kromě jednotlivých skutkových podstat drogových deliktů, je zaměřen také na oblast prevence a výchovy, léčby, rehabilitace a re-adaptace osob drogově závislých, dále upravuje kontrolu látek a pěstování rostlin, jejichž užívání může vést k závislosti, kontrolu prekurzorů, v neposlední řadě je jeho cílem snížení zdravotních a sociálních rizik souvisejících s užíváním OPL. Součástí zákona jsou dvě přílohy, první z nich obsahuje seznam omamných látek rozdělených do čtyř skupin podle rizika vzniku závislosti a druhá seznam psychotropních látek dělených podle stejných kritérií.¹⁷⁷

Úpravu drogových deliktů nalezneme v kapitole sedmé (Trestní ustanovení). Stejně jako česká právní úprava, tak i polský zákon považuje za trestný čin nedovolenou výrobu a zpracování OPL, polský zákon navíc uvádí jako trestné i zpracování makové nati.¹⁷⁸ Za toto jednání pak hrozí trest odnětí svobody až na tři léta. V případě, že se pachatel tohoto činu dopustí ve značném množství nebo tento čin spáchá za účelem získání majetkového nebo osobního prospěchu, může být potrestán pokutou a trestem odnětí svobody nejméně na dobu tři let.¹⁷⁹

Pokutou a trestem odnětí svobody až na pět let bude potrestán ten, kdo tyto látky a makovou nat' doveze, vyveze či proveze. V případě menší závažnosti může být pachatel potrestán pokutou a trestem omezení svobody¹⁸⁰ nebo trestem odnětí svobody až na jeden rok. Spáchá-li pachatel tento čin ve značném množství nebo za účelem majetkového nebo osobního prospěchu hrozí mu opět trest odnětí svobody od tří let (čl. 51).

Podle čl. 58 je trestné poskytnutí jiné omamné drogy a psychotropní látky jiné osobě, jakožto i usnadnění, umožnění jejich užití nebo podněcování jinou osobou k užití těchto látek,

---

¹⁷⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

¹⁷⁷ *Country profile-Poland*. [online] emcdda.europa.eu [cit. 10. února]. Dostupné na <<http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5174EN.html#>>

¹⁷⁸ Tato, pro nás zvláštní, skutečnost má svou důvod. V Polsku byla maková nat' masivně používána k výrobě tzv. kompotu neboli „polského heroinu“, což byla velmi silná omamná látka obsahující opiáty a s účinky obdobnými jako heroin. (KRAJEWSKI, Krzysztof. *Recent developments in drug policies in Poland*. [cit. 10. října]. Dostupné na <<http://www.bisd.ro.uni-bremen.de/boellinger/cannabis/15-kraje.pdf.>>)

¹⁷⁹ Horní hranice trestu odnětí svobody je 15 let (37 Kodeks karny)

¹⁸⁰ Podstatou tohoto trestu je povinnost zdržet se změny bydliště bez souhlasu soudu, provádět práce podle rozhodnutí soudu a poskytovat informace o výkonu trestu. Doba trvání je minimálně jeden, maximálně 12 měsíců (čl 34 Kodeks karny)

za což lze uložit trest odnětí svobody až na tři léta. Pokud bylo jednání spácháno vůči nezletilému nebo ve značném množství lze uložit trest odnětí svobody až na pět let.

Skutkovou podstatu podle čl. 59 naplní ten, kdo se dopustí jednání popsaného v čl. 58 s tím rozdílem, že motivem jeho jednání je majetkový a osobní prospěch, což se odráží také ve výši trestu odnětí svobody (až na dobu deseti let). I v případě tohoto trestného činu bude přísněji trestán pachatel, jehož jednání popsané v základní skutkové podstatě směřuje vůči nezletilému. Hrozí mu trest odnětí svobody nejméně na tři léta, přičemž horní hranice není stanovena. Naopak mírněji, a to konkrétně pokutou, trestem omezení svobody nebo trestem odnětí svobody až na dvě léta, bude potrestán pachatel v případě, že se dopustil popsaného jednání v menší závažnosti.

Zákon blíže nespecifikuje, co se rozumí pojmem „značné množství“ drog nebo jaké jednání může být posuzováno jako méně závažné. Výklad těchto pojmů je svěřen soudní praxi. Podle polského Nejvyššího soudu se za „značné množství“ bude považovat takové množství OPL, které by mohly uspokojit jednorázovou potřebu několika desítek závislých osob.¹⁸¹ Stejně tak je judikaturou vykládán pojem „jednání menší závažnosti“ („wypadek mniejszej wagi“¹⁸²), který je specifikem nejen tohoto zákona, ale polského trestního práva obecně. Stručně lze říci, že se jedná o takové trestné činy, u kterých se vzhledem k stupni jejich společenské škodlivosti nevyžaduje přísnějšího trestu.¹⁸³ Při posuzování, zda se na určité jednání vztahuje privilegovaná skutková podstata je nutno posoudit objektivně-subjektivní rysy činu, s důrazem na ty prvky, které jsou specifické pro určitý typ trestné činnosti, konkrétně u trestného činu podle čl. 59 budou kritérii nejen kvantitativní a kvalitativní prvky, ale i typ drogy.¹⁸⁴

Trestné je i umístění OPL a makové nati na trh v rozporu se zákonem, který stanovuje, za jakým účelem lze s těmito prostředky legálně nakládat. Přičemž trestné je nejen samotné umístění na trh, ale i účast na takové činnosti (čl. 56). Zakázáno je také provádět reklamu nebo podporovat OPL látky k jiným než léčebným účelům, pod sankcí pokuty, trestu odnětí svobody nebo trestu odnětí svobody do jednoho roku (čl. 68).

---

¹⁸¹Postanowienie SN z 23. 9. 2009 r., I KZP 10/09

¹⁸² Aby bylo možno uvažovat o použití této privilegované skutkové podstaty, musí být splněny tyto podmínky: znak je vyjádřen v zákoně; byly naplněny všechny znaky trestného činu; stupeň společenské škodlivosti není na jedné straně bezvýznamný, ale na druhé není značný; máme převahu objektivně-subjektivních polehčujících prvků. (LEWCZYK, Piotr. Wypadek mniejszej wagi w polskim kodeksie karnym (uwagi de lege lata i postulaty de lege ferenda). Prokuratura i Prawo 7-8, 2008, s. 35. [cit. 15. ledna]. Dostupné na <<http://www.ies.krakow.pl/wydawnictwo/prokuratura/pdf/2008/07-08/3lewczyk.pdf>>.)

¹⁸³Tamtéž.

¹⁸⁴ Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 28 grudnia 2005 r. (sygn. akt II AKa 341/05)

Polský zákon, na rozdíl od českého trestního zákoníku, upravuje neoprávněné nakládání s prekurzory v samostatném ustanovení (čl. 61). Podle něj se za trestný čin bude považovat výroba, zpracování, pozměňování, dovážení a vyvážení nebo provezení prekurzorů přes území Polské republiky, dále jejich získávání, vlastnění, přechovávání nebo uvádění na trh s úmyslem neoprávněně vyrábět OPL. Pokud pachatelův takto s prekurzory nakládá, ale jeho úmysl nesměřuje k výrobě drog, bude se jednat o přestupek.

Polská a česká právní úprava se významně liší v postoji k neoprávněnému držení OPL pro vlastní potřebu. Zatímco česká úprava kriminalizuje držení drog pouze za předpokladu, že se jedná o množství větší než malé, ta polská kriminalizuje přechovávání jakéhokoliv množství OPL pro vlastní potřebu. Za toto jednání lze uložit trest odnětí svobody až na tři léta. V případě, že pachatel přechovává značné množství těchto látek, lze uložit stejný trest v rozmezí od jednoho do deseti let. I zde je pamatováno na případy menší závažnosti, kdy lze pachateli uložit pokutu, trest omezení svobody nebo trest odnětí svobody do jednoho roku (čl. 62). Poslední novelou z roku 2011¹⁸⁵ byl postih za přechovávání OPL pro vlastní potřebu, (s výjimkou značného množství) zmírněn. Novela zavedla možnost zastavit trestní stíhání v případech, kde vzhledem k okolnostem spáchání trestného činu a jeho společenské škodlivosti, by jeho pokračování nebylo účelné.

Odnětím svobody až na tři léta lze potrestat pachatele za pěstování máku, rostliny cannabis nebo keř koky, také za sběr opiového mléka, opia, makové slámy, listy koky a konopné pryskyřice (čl. 63). V rámci tohoto trestného činu, stejně jako u předchozího, polská úprava nerozlišuje mezi jednotlivými druhy drog podle stupně zdravotních a sociálních rizik souvisejících s jejich užíváním. Polsko tudíž nepatří mezi státy dělící drogy na „měkké“ a „tvrdé“.

Článek 54 je pak obdobou § 286 TZ, který upravuje nedovolenou výrobu a přechovávání předmětu určeného k výrobě OPL. Trestně stíhat lze pachatele, který vyrobí, vlastní, přechovává, prodává nebo získá zařízení, o kterém lze podle okolností usuzovat, že je určen k neoprávněné výrobě, zpracování nebo pozměňování OPL. Stejně bude potrestán ten, kdo přizpůsobí nádoby a zařízení, které byly vyrobeny k jinému účelu než k výrobě, zpracovávání, pozměňování a spotřebě OPL. Za obě jednání lze uložit pokutu, trest omezení svobody nebo trest odnětí svobody do dvou let.

Zvláštností je čl. 60, který stanovuje povinnost majitelům, osobě jednající jeho jménem nebo vedoucímu provozovny stravovacích služeb, restaurace a zábavní nebo jiné činnosti,

---

¹⁸⁵ Ustawa z dn. 1. 4. 2011 o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii

neprodleně oznámit spáchání trestných činů podle čl. 56, 58, 59 v těchto prostorách orgánům činným v trestním řízení.

Tento zákon také stanovuje podmínky, kdy je možno využít zastavení nebo podmíněného zastavení trestního stíhání, kdy je možno uložit trest propadnutí věci, podmínky a postupy v případě léčby nebo rehabilitace.

Zákon rozeznává dva druhy léčby, dobrovolnou a povinnou. Povinnou lze uložit jen tehdy, pokud je drogově závislým osoba mladší 18 let nebo se jedná o odsouzeného, jehož výkon trestu byl podmíněně odložen. Po skončení léčby soud podle jejího výsledku, rozhodne, zda bude vykonán či nikoli.

Dále umožňuje soudu, aby uložil pachateli, vyjímaje z toho osoby drogově závislé, peněžní odškodnění až do výše 50 000 PLN pro účely prevence a boje proti drogové závislosti.

9. Závěr

Drogy jsou, vřdycky byly a troufám si říct, že i přes veškeré vynaložené úsilí nadále budou součástí naší společnosti. Drogový problém však nikdy nedosáhl takového rozsahu, jako je tomu teď, a proto je nutné s tímto bojovat. Tento boj by podle mého názoru neměl být veden pouze prostředky represivního charakteru, ale těžištěm drogové politiky by měla být prevence, a to především primární, se kterou by se mělo začít již v rodině. Součástí prevence by mělo být pravdivé vyličení všech negativních důsledků spojených s jejím užíváním a motivace ke zdravému způsobu života a trávení volného času. Samozřejmě prevence není lékem na všechny neduhy tohoto problému. Represe má své nezastupitelné místo. Je nutná, neboť nelegální obchod s drogami v dnešním světě doslova nezná hranic.

Jedním z důležitých nástrojů represivního přístupu k drogám představuje trestní právo. Předmětem mé diplomové práce bylo zhodnotit drogovou problematiku především z hlediska trestního práva. Než jsem se dostala k těžišti své práce, bylo nutné se seznámit s termíny užívané v souvislosti s tímto fenoménem. Dále jsem se věnovala základním koncepcím, jejichž cílem je eliminovat drogový problém. V rámci této kapitoly jsem zjistila, že česká protidrogová politika usiluje o vyváženost represe a prevence, což považuji za velmi pozitivní. V podkapitole věnující se drogové kriminalitě jsem poukázala, že mezi drogami a pácháním trestné činnosti existuje velmi úzký vztah. Ať již jde o primární drogovou kriminalitu, kde je trestná především nedovolená výroba a nakládání či přechovávání drog, tak i sekundární kriminalitu, kde drogy mohou být motivem páchání trestné činnosti, typicky majetkové trestné činy k získání prostředků pro nákup drog nebo jsou spáchány ve stavu opojení drogou např. ohrožení vlivem návykové látky. Zabývala jsem se i mimoprávními aspekty zneužívání drog, tj. sociálními, zdravotními a ekonomickými důsledky.

Z následující kapitoly, které popisuje vývoj a nynější stav drogové situace na našem území, lze vyvodit, že současný drogový trh se oproti tomu před rokem 1989 výrazně změnil a dnes již nabízí různorodé spektrum drog. V rámci této kapitoly bych se pozastavila nad tzv. novými syntetickými drogami. Lze očekávat, že novelizace zákona o návykových látkách nebyla poslední. Jejich nebezpečnost spatřuji v několika směrech, jednak se vydávají za látky legální, jejich účinky nejsou mnohdy přesně známy, jsou k nalezení i na internetu, kde mohou být zakoupeny kýmkoli, i dětmi. Další problém spatřuji v tom, že výrobce či distributor nemůže být odsouzen za nedovolenou výrobu a nakládání s OPL dle § 283 TZ, jak by se podle mého názoru patřilo, ale pouze za šíření toxikomanie dle § 287 TZ, za což mu hrozí nesrovnatelně nižší trest.

Rostoucí zneužívání a nelegální obchod s drogami, zákonitě vyústil v mezinárodní spolupráci. Tou se zabývá další kapitola, která mapuje její bezprostřední počátky až po nejvýznamnější úmluvy přijaté na půdě OSN. Tyto mezinárodní smlouvy se staly základem naší protidrogové legislativy a jsou jí dodnes. Srovnáme-li trestněprávní úpravu drogových deliktů podle zákona platného do 31. 12. 2009 a zákona účinného od 1. 1. 2010, pak mezi nejdůležitější rozdíly patří zakotvení nového trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahující OPL dle § 285 TZ, čímž má být zmírněn postih tzv. samozásobitelů, kteří pěstují konopí či jinou rostlinu obsahující OPL pro vlastní potřebu v množství větším než malém, přičemž počet rostlin je pevně stanoven nařízením. Další významnou změnu přinesl § 284 TZ, jenž rozlišuje mezi přechováváním konopných a jiných drog pro vlastní potřebu. Trestným bude opět jen přechovávání v množství větším než malém, jehož hranice je ale oproti předešlé úpravě určena obecně závazným předpisem. Pomineme-li množství větší než malé u konopných drog, které se mi zdá příliš vysoké, v zásadě s rozdělením drog na měkké a tvrdé souhlasím. V rámci ostatních skutkových podstat došlo pouze k malým obměnám. U trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s OPL dle § 283 TZ, došlo ke změnám u kvalifikovaných skutkových podstat. Obsahují větší výčet okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby, což hodnotím v celku kladně, neboť takovouto diferenciací je zajištěna adekvátnější reakce na spáchaný trestný čin. Pozitivně hodnotím také zvýšení trestů odnětí svobody za nejzávažnější jednání tohoto druhu a možnost uložit trest propadnutí majetku za naplnění kvalifikovaných skutkových podstat. Trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedu dle § 286 nově postihuje výrobu či přechovávání prekurzorů, a stejně jako u trestného činu šíření toxikomanie dle § 287, došlo u něj k úpravám trestních sazeb.

Předposlední kapitola se věnuje trestním sankcím, kde jsem zjistila, že české trestní právo poskytuje dostatek alternativních postupů, které je možno použít vůči uživatelům drog, kteří se dostali do konfliktu se zákonem a pokud bude mít uživatel snahu se své závislosti zbavit, může se zcela vyhnout trestu odnětí svobody.

V závěru své práce jsem se věnovala polské právní úpravě drogových deliktů. Zde jsem vycházela, především ze zákona. V podstatě, lze říct, že polská postihuje obdobná jednání jako ta česká. Obsahuje však více skutkových podstat, a některé z nich česká úprava nezná. Naopak obsahuje jen velmi málo okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby (konkrétně pouze vůči nezletilé osobě, značné množství nebo motiv zisku osobního či majetkového) a zcela chybí znak „jako člen organizované skupiny“. Celkově se však zdá, že polská protidrogová politika je, i přes změny provedené poslední novelou, zaměřena

represivněji než česká, o čemž svědčí jednak kriminalizace držby OPL v jakémkoliv množství, tak nerozlišování drog podle zdravotních a sociálních rizik. V otázce kriminalizace držby drog pro vlastní potřebu, shledávám českou úpravu rozumnější, neboť se více zaměřuje na skutečný důvod, proč jsou drogové trestné činy upraveny trestním právem, kterým je ochrana společnosti před možným ohrožením vyplývající z nekontrolovatelného nakládání s drogami, přičemž by tato ochrana měla být realizována zejména postihováním drogových dealerů a organizovaného zločinu, nikoli stíháním uživatelů, kteří si tímto jednáním škodí hlavně sobě. Abych však nebyla pouze kritická i polská právní úprava, umožňuje vůči takovým osobám použít postupů, kterými se lze vyhnout trestu odnětí svobody.

10. Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura:

1. HEJDA, Jan. *Kriminologické, trestněprávní a kriminalistické aspekty drogového problému v ČR a jeho řešení*. Jindřichův Hradec: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 156 s.
2. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné, Obecná část, Zvláštní část*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010. 904 s.
3. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 26. vydání. Praha: Linde, 2008. 1336 s.
4. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2009. 1216 s.
5. JURÁKOVÁ, Iveta. *Trestně právní postih toxikomanů*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 179 s.
6. KALINA, K., Radimecký, J. (ed). *Drogy a drogové závislosti 1: Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. 1-89 s.
7. KALINA, K., Radimecký, J. (ed). *Drogy a drogové závislosti 2: Mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. 90-149 s.
8. *Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů ve znění 10. decentní revize. Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky (překlad, redakce), Bomton agency, s.r.o., 2008. 862 s.*
9. NOVOTNÝ, Oto a kol. *Kriminologie*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. 527 s.
10. NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. 348 s.
11. SVATOŠ, Roman. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010. 174 s.
12. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákon*. 6. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004, 1753 s.
13. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník (EVK), II. díl*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. 3285 s.
14. ŠTÁBLOVÁ, R. a kol. *Návykové látky a kriminalita*. Praha: Policejní akademie ČR, 1995. 307 s.
15. ŠTÁBLOVÁ, R. a kol. *Návykové látky a současnost*. Praha: Policejní akademie ČR, 2006. 305 s.

16. TRÁVNÍČKOVÁ I., ZEMAN, P. *Možnosti trestní justice v protidrogové politice I*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. 123 s.
17. TRÁVNÍČKOVÁ, I., ZEMAN, P. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. 118 s.
18. *Výroční zpráva Národní protidrogové centrály za rok 2009*. 49.
19. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2009*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010. 149 s.
20. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2010*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2011. 160 s.
21. *Výroční zpráva o za rok 2011: Stav drogové problematiky v Evropě*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie. 2011. 43-44 s.
22. ZEMAN, P. a kol. *Vybrané aspekty drogového problematiky z pohledu občanů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. 137 s.
23. ZEMAN, Petr. Drogové trestné činy podle trestního zákoníku v kontextu formálního pojetí trestného činu. In D. Sehnálek et. al. (eds.). *Dny práva – 2009 – 3. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2009.

Odborné články:

1. GAJDOŠÍKOVÁ, Hana. Nástin historie právní úpravy drogových trestných činů na historickém území Čech, Moravy a Slezska. *Adiktologie*, 2001, roč. 1.
2. HRUŠKA, Jiří. Mezinárodní historické mezníky a východiska v boji proti drogové trestné činnosti. *Trestní právo*, 2009, č. 1.
3. JURÁKOVÁ, I. Několik poznámek ke kriminalizaci držení drog pro vlastní potřebu. *Právní rozhledy*. 1999, č. 1.
4. NOVOTNÁ, Jaroslava. Posuzování znaku „větší rozsah“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“ v Metodickém návodu Nejvyššího státního zastupitelství k drogovým trestným činům z pohledu státního zástupce v praxi. *Trestněprávní revue*, 2010, č. 9.
5. PÚRY, František, a kol. K problematice trestně právního postihu přechovávání drog pro vlastní potřebu. *Právní rozhledy*, 1999, č. 11.
6. PÚRY, František. Souhrn aktuální judikatury-III. Drogové trestné činy. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 5.

7. SOTOLÁŘ, A. a kol. Povaha problému zneužívání drog v mezinárodních souvislostech. *Trestní právo*, 2000, č. 2.
8. ŠÁMAL, Pavel. K úpravě ochranného léčení v trestním zákoníku. *Trestněprávní revue*, 2010, č. 4.
9. ŠEJL, Jaroslav. § 188 a trestního zákona. *Bulletin NPC*, 2002, roč. 8, č. 4.
10. ŠEJVL, Jaroslav. Problematika držby omamných a psychotropních látek pro vlastní potřebu, a případné částečné legalizace OPL. *Bulletin NPC*, 2001, roč. 7, č. 1.
11. ŠTÁBLOVÁ, Renáta. Proměny české drogové scény na přelomu tisíciletí. *Bulletin NPC*, 2009, č. 1.
12. ŠTÁBLOVÁ, Renáta. Šíření drog a kriminality v České republice v devadesátých letech. *Bulletin NPC*, 2001, č. 3.
13. Zaostřeno na drogy. *Česká protidrogová politika a její koordinace: Historie a současnost*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2009.
14. Zaostřeno na drogy. *Mezinárodní spolupráce v oblasti protidrogové politiky: Česká protidrogová politika jako součást globálního a evropského prostoru*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2005.
15. Zaostřeno na drogy. *Trestní zákoník: změny postihu (nejen) drogové kriminality*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2010.
16. Zaostřeno na drogy. *Uživatelé a zákony*. Praha: Úřad vlády 2003, roč. 1, č. 3.
17. Zaostřeno na drogy. *Uživatelé drog v konfliktu se zákonem: Právní problémy související s užíváním drog*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2006.

Internetové zdroje:

1. BLAŽEJOVSKÝ, Marek. *Psychologické aspekty drogové kriminality*. [online]. bezpečnostni-sbory.cz, [citováno dne 1. 10. 2011]. Dostupné na <http://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/1-2010/charakteristika_drogove_kriminality_a_jeji_vyvoj_v.htm>.
2. *Country profile-Poland*. [online] emcdda.europa.eu [cit. 10. února]. Dostupné na <<http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5174EN.html#>>
3. *Důvodová zpráva k návrhu Trestního zákoníku* [online]. Trestnizakonik.cz [cit. dne 14.11.2011]. Dostupné na <<http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>>.

4. *Jste nachlazení? Pseudoefedrin můžete klidně vynechat.* [online]. aktualne.cz [citováno dne 7. 10. 2011]. Dostupné na <<http://aktualne.centrum.cz/veda/clanek.phtml?id=652035>>.
5. KRAJEWSKI, Krzysztof. *Recent developments in drug policies in Poland.* [cit. 10. října]. Dostupné na <<http://www.bisdro.uni-bremen.de/boellinger/cannabis/15-kraje.pdf>>
6. LEWCZYK, Piotr. *Wypadek mniejszej wagi w polskim kodeksie karnym (uwagi de lege lata i postulaty de lege ferenda).* Prokuratura i Prawo 7-8, 2008. [cit. 15. ledna 2011]. Dostupné na <<http://www.ies.krakow.pl/wydawnictwo/prokuratura/pdf/2008/07-08/3lewczyk.pdf>>.
7. *Metodický návod Nejvyššího státního zastupitelství k posuzování znaků „větší rozsah“, „větší rozsah vůči dítěti“, „větší rozsah vůči dítěti mladšímu než patnáct let“, „značný rozsah“ a „velký rozsah“ u drogových deliktů.* [cit. 25. října 2010]. Dostupné na <<http://portal.justice.cz/nsz/hlavni.aspx?j=39&o=29&k=3965>>
8. *MZ: látky, ktoré sa môžu prejavit ako, pojdu na karanténny zoznam.* [online]. Infodrogy.sk [cit. 8. října 2011]. Dostupné na <http://www.infodrogy.sk/ActiveWeb/c/5818/mzlatky__ktore_sa_mozu_prejavit_ako_drogy_pojdu_na_karantenny_zoznam.html>.
9. *Svět proti drogám: Závěry zvláštního zasedání Valného shromáždění o společném boji proti celosvětové problematice drog* [online]. osn.cz [cit. 30. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=578>>
10. *Výroční zpráva INCB 2008: Sto let mezinárodního systému kontroly drog* [online]. osn.cz, [cit. 14. prosince 2010]. Dostupné na <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1486>>

Právní předpisy:

1. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
2. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č. 140/1990 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů
5. Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

6. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
7. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 175/1990 Sb. účinném ke dni 1. července 1990
8. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 112/1998 Sb. účinném ke dni 1. července 1998
9. Zákon č. 117/1852 ř. z., zákon o zločinech, přečinech a přestupcích, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících ke dni 1. 1. 1927
10. Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů
11. Nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku.
12. Pokyn obecné povahy č. 6/2000, nejvyššího státního zástupce, jímž se upravují podrobnosti postupu státních zastupitelství při postihu trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187a tr. zák.
13. Vyhláška Ministerstva zahraničí č. 47/1965 Sb., o Jednotné úmluvě o omamných látkách
14. Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č.462/1991 Sb.
15. Vyhláška Ministerstva zahraničí č. 62/1989 Sb., o Úmluvě o psychotropních látkách
16. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.
17. Ustawa z dnia 1. 4. 2011 o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii
18. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny

Judikatura:

1. R 1/1980
2. R 45/1986
3. R 3/2002
4. R 17/1999
5. R 46/2000
6. R 19/2004/I

7. T 681/2004
8. R 42/2005
9. Rozhodnutí č. 1/2006 Sb. rozh. tr.
10. R 18/2007
11. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2000, sp. zn. 4 Tz 142/2000
12. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2001, sp. zn. 7 ND 41/2001
13. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2003, sp. zn. 5 Tdo 115/2003
14. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2004, sp. zn. 5 Tdo 794/2004
15. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 9. 2005, sp. zn. 5 Tdo 280/2005
16. Rozhodnutí KS v Českých Budějovicích ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. 17 T 31/2009
17. Rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne 17. 2. 2010, sp. Zn. 6 To 36/2010
18. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010
19. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 3. 2010, sp. zn. 8 Tdo 204/2010
20. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 6 Tdo 1249/2010
21. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 2. 2011, sp. zn. 8 Tdo 112/2011
22. Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 28 grudnia 2005 r. (sygn. akt II AKa 341/05)
23. Postanowienie SN z 23. 9. 2009 r., I KZP 10/09

11. Shrnutí

Tato diplomová práce se věnuje jednomu z nejzávažnějších fenoménů dnešní doby, a to drogám. Drogová problematika je velice rozsáhlým tématem, které dopadá na četné a různorodé oblasti lidského života. Má práce je zaměřena na zkoumání tohoto jevu především z pohledu trestního práva.

První kapitola se zabývá problémem drog obecně. Zahrnuje výklad základních pojmů, se kterými se v rámci diplomové práce dále setkáváme, nastínění možných koncepcí řešení drogové otázky, drogovou kriminalitou a jiné negativními dopady, které jsou spojeny s jejich zneužíváním.

Další kapitola monitoruje vývoj drogového spektra na našem území. Popisuje období před rokem 1989, změny nastalé v 90. letech a nejnovější trendy ve zneužívání drog a jejich výskytu.

Následující kapitola je věnována mezinárodním smlouvám upravující nakládání s omamnými a psychotropními látkami, jimiž byla nebo je Česká republika vázána, především pak těm přijatých na půdě Organizace spojených národů.

Dále stručně popisují vývoj právní úpravy od Rakouska-Uherska až po úpravu bezprostředně předcházející té dnešní.

Stěžejní částí mé diplomové práce je podrobný rozbor drogových trestných činů dle zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Po vymezení společných znaků těchto trestných činů, následuje rozbor jednotlivých skutkových podstat. Věnuji se také problematice rozsahů, jako okolnostem podmiňující použití vyšší trestní sazby a problematice trestnosti držení drog pro vlastní potřebu.

Obsahem další kapitoly jsou trestněprávní sankce, které lze pachateli drogových deliktů uložit. V rámci této kapitoly se zabírám tresty, alternativními způsoby potrestání i ochrannými léčeními v souvislosti s drogovou problematikou.

Poslední kapitola je věnována právní regulaci drogových deliktů v Polsku. Zabývá se jejich zakotvením v polském právním řádu, jednotlivým skutkovým podstatám a snažím se poukázat na nejpodstatnější rozdíly mezi naší a polskou úpravou.

12. Summary

This thesis deals with one of the most important phenomena of today, drugs. Drug problem is heavy issue affecting many various sphere of human life. My work focuses on investigation of this phenomenon, especially viewed by criminal law.

The first chapter looks into drug problem in general. It includes explanation of basic terms which are encountered also further in the thesis. Further it outlines possible solutions to the concept of drug issues, drug-related crime and other negative impacts associated with their abuse.

Next chapter monitors spectrum of drug development in our country. It describes the period before 1989, changes in the nineties, the latest trends in drug abuse and their occurrence.

Following chapter is devoted to international treaties, which adjust handling narcotic drug and psychotropic substances. Czech Republic is bound by them and especially by those adopted in the United Nations.

Further, I describe briefly the evolution of legislation from the time of Austro-Hungarian Empire to the legislation preceding the one of today.

The central part of my thesis is a detailed analysis of drug crimes according to penal code. Analysis of the individual merits follows after defining common features of these crimes. Moreover, I deal with range of issue, such as circumstances conditioning use of higher criminal rates and issues concerning criminality of drug possession for personal use.

The next chapter enumerates criminal sanction which can be imposed to the perpetrator of a drug crime. Part of this chapter deals with penalties, alternative methods of punishment and protective treatment in relation to drug issues.

The last chapter looks into legal regulation of drug crimes in Poland. It explorer their embodying in Polish legal system and the individual merits. I try to point out the Essentials differences between our and Polish legislation.

Klíčová slova: drogy, omamné a psychotropní látky, drogová kriminalita, drogové delikty, právní úprava

Key -words: drugs, narcotic drug and psychotropic substances, drug-related crime, drug offences, legislation

